

# REVISTA PRESEI

BULETIN SĂPTĂMÂNAL AL DIRECȚIUNII PRESEI ȘI INFORMAȚIILOR  
DIN MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

Nr. 29.

Joi, 19 Septembrie 1935

## S U M A R :

### I. PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

	Pag.		Pag.
<b>a) POLITICA INTERNĂ :</b>		<b>d) POLITICA MINORITARĂ :</b>	
Presa cehoslovacă . . . . .	58	Presa bulgară . . . . .	60
„ engleză . . . . .	58		
<b>b) POLITICA EXTERNĂ :</b>		<b>e) LITERATURĂ ȘI ARTĂ :</b>	
Presa cehoslovacă . . . . .	58	Presa americană . . . . .	60
„ engleză . . . . .	59	„ engleză . . . . .	61
<b>c) ECONOMICE-FINANCIARE :</b>		<b>f) DIVERSE :</b>	
Presa germană . . . . .	59	Presa engleză . . . . .	61
„ engleză . . . . .	60	„ austriacă . . . . .	61
„ austriacă . . . . .	60	„ polonă . . . . .	61
„ evreiască din străinătate . . . . .	60		

### II. CONFLICTUL ITALO-ABISINIAN

	Pag.
Presa franceză . . . . .	61
„ engleză . . . . .	64
„ italiană . . . . .	66
„ austriacă . . . . .	67
„ polonă . . . . .	67
„ bulgară . . . . .	68
„ cehoslovacă . . . . .	68
„ suedeză . . . . .	69
„ belgiană . . . . .	69
„ elvețiană . . . . .	69
„ maghiară . . . . .	69
„ germană . . . . .	71
„ evreiască din străinătate . . . . .	72
„ sovietică . . . . .	73
„ americană . . . . .	74

### III. MICA ÎNȚELEGERE ȘI SITUAȚIA INTERNAȚIONALĂ

	Pag.
Presa americană . . . . .	74
„ engleză . . . . .	74
„ franceză . . . . .	75
„ iugoslavă . . . . .	75
„ polonă . . . . .	75
„ austriacă . . . . .	67
„ maghiară . . . . .	67

### IV. ALEGERILE DIN POLONIA

Presa polonă . . . . .	77
„ franceză . . . . .	78
„ germană . . . . .	78

### V. PROBLEMA RESTAURĂRII MONARHICE ÎN GRECIA

Presa franceză . . . . .	79
„ engleză . . . . .	79
„ polonă . . . . .	80
„ bulgară . . . . .	80
„ greacă . . . . .	80

# PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

## POLITICA INTERNĂ

### Presa cehoslovacă.

*CESKE SLOVO din 10 Septembrie, sub titlurile: „Ghiarele germane în România. Descoperirea propagandei hitleriste din România“, scrie următoarele:*

„Politica externă a Germaniei se află într-o izolare, la care a ajuns în urma rupturii produse dintre Uniunea Sovietică și Germania, formând astfel un echilibru pentru menținerea securității Europene.

„De aceea, cu atâta nervozitate a fost urmărită desfășurarea raporturilor și a pactului franco-sovietic, care a fost încheiat și după care a urmat cel ceho-sovietic. Atunci Germania a căutat o apropiere de Polonia, pentru a avea un zid de apărare din partea Cehoslovaciei.

„Situația Germaniei în Europa Centrală ar deveni și mai dificilă dacă și celelalte două State membre ale Micii Înțelegeri ar încheia un pact cu Sovietele. În afară de aceasta, în Germania se știe că actuala politică a ministrului Titulescu este în deplină solidaritate cu cea a ministrului Beneș și că după reluarea raporturilor diplomatice se va urma și un pact. S'a decis atunci politica Germaniei să lovească în Titulescu, pentru a putea obține astfel o schimbare în direcția politicii externe a României.

„În acest scop, Germania, a întreprins o propagandă activă, care ar putea să producă o tulburare. Ca și în alte State, propaganda în România a fost îndreptată spre dezvoltarea urei de rasă. Prin agenții săi și prin bani, Germania a reușit să atragă o parte din minoritatea germană din România. Sub influența acestei propagande, tineretul german din România a luat calea emigrării, sub motivul specializării în școlile germane. În afară de aceasta, emisarii celui de al treilea Reich lucrează și în alte provincii în afară de Transilvania.

„Aceasta s'a semnalat mai ales în antisemitismul profesorului Cuza și în Partidul Agrar a d-lui Octavian Goga, care prin fuziunea lor au format așa zisul Partid Național Creștin. Această fuziune — scrie ziarul — a complicat mult situația, prin faptul că a dat posibilitate agenților germani să găsească un teren prielnic în naționalismul extremist, iar pe de altă parte a început să fie atacată politica d-lui Titulescu. Partidele mari au rămas însă împotriva politicii germano-filă. Agenții Reichului au știut să recruteze elemente care să întreprindă o acțiune nu numai germano-filă, ci chiar potrivnică României. Ei au reușit să găsească astfel de elemente în Transilvania, unde au sprijinit și politica maghiaro-filă, susținută la rândul ei de Berlin.

„Noul Partid Național-Creștin a fost de asemenea câștigat de agenții hitleristi, pentru a lovi în politica d-lui Titulescu, politica apropierei de Rusia Sovietică, care pentru Germania este un ghimpe în ochi. Au convocat atunci la Chișinău, în Basarabia, o adunare de 50.000 de țărani, unde s'a hotărât să trimeată un memoriu de protest împotriva apropierei de Soviete, căci în cazul acesta s'ar proteja activitatea Kominternului și a comunismului.

„Propaganda a fost însă descoperită și conducătorul ei, ziaristul Weber, a fost expulzat din țară, după ce a știut să organizeze o propagandă sistematică.

„Agenții germani au început propaganda lor și în satele din Basarabia. Poliția românească însă a reușit să dea de urma lor și să expulzeze peste graniță șase

agenți. În afară de aceasta, se zice, continuă ziarul, că Weber finanța și pe unii ziariști români, în calitatea sa de ziarist. Weber, împreună cu ceilalți ajutoari ai săi, a întins propaganda și printre ucrainieni. Trebuie să sperăm că descoperind această propagandă și expulzând pe conducătorii ei, guvernul a pus capăt acestei activități“.

### Presa engleză.

*TIMES & TIDE din 7 Septembrie, sub titlul „Va apuca România pe drumul Nazist?“, publică un articol al d-lui Henry Baerlein, în care studiază posibilitățile pe care le are „Garda de Fier“, de a reuși să joace un rol în viața politică a Țării. Documentează că sorții de izbândă ai d-lui Codreanu sunt aproape nuli. Face un scurt istoric al activității sale și încheie cu următoarele:*

„.....venirea la putere a Gărzii de Fier ar schimba eu totul direcția politicii externe a României. Un asemenea eveniment ar fi dezastros pentru România, ducând la ruperea tratatelor de pace în existență și la revizuirea actualelor frontiere, ceea ce desigur n'ar dori-o niciun român eu bun simț.

„Dar, după cât se poate judeca, Garda de Fier, deși nu este o grupare de neluat în seamă, nu va pune mâna niciodată pe destinele țării. Membrii ei vor continua să se asasineze între ei sau pe alții, dar majoritatea românilor și interesul celorlalte două mari partide politice, vor fi obstacole de neînvinș în calea Gărzii de Fier“.

„România, continuă autorul, merge înainte mână în mână cu cele două aliate ale sale din Mica Înțelegere. A avut multă vreme un vecin ostil, pe Rusia Sovietică, dar lucrurile s'au ameliorat, relațiile între ambele țări s'au reluat, și odată cu repararea podului dela Tighina, exportul Rusiei va trece în transit prin România, spre folosul ambelor țări“.

## POLITICA EXTERNĂ

### Presa cehoslovacă.

*În TAGESBOTE din Brno, cu data de 2 August 1935, corespondentul bucureștean dr. Eugen Kovacs publică un editorial, intitulat „Politica externă a României“, în care susține că „în ultimul timp s'a vorbit tot mai insistent și mai sigur de o schimbare a politicii externe a României“, care ar fi „în legătură cu recenta vizită în România a Principelui Regent Paul al Iugoslaviei“.*

„Chiar dacă știrile oficiale privesc această vizită ca pe una cu caracter particular, cu toate că Ministerul de Externe din București a luat o atitudine hotărâtă în această privință, totuși nu se poate tăgădui; că s'au făcut încercări pentru abaterărea politicii externe, pronunțat filo-franceză, a României, din făgășul ei actual“.

*După un scurt istoric al spiritului public românesc și al politicii externe românești, pe vremea Regelui Carol I până la războiul mondial, corespondentul arată că România, părăsind tradiționala sa politică filo-germană antebelică, a făcut dela 1916 și până acum o sta-ornică politică alături de Marea Înțelegere, cu pronunțat caracter franco-fil, — al cărei exponent convins și hotărât e d-l Nicolae Titulescu, recunoscând însă că atât în timpul războiului, cât și la conferința păcii, Franța ca și ceilalți mari aliați — a susținut puternic interesele și revendicările politice și teritoriale ale României, precum și unitatea Țării Românești.*

„Dar, nu trebuie să se uite, spune corespondentul, că lumea s'a schimbat foarte puternic dela 1920 încoace, și că Mica Înțelegere, care la început era îndreptată numai contra Ungariei, a ajuns un factor al politicii internaționale, și, prin glasul său unitar, reprezentând 70 de milioane de oameni, a intervenit cu succes în unele chestiuni ale politicii europene. Înțelegerea Balcanică, — creație a d-lui Titulescu — a ajuns și ea un factor politic puternic. Ministrul de externe al României a isbutit să câștige un prestigiu și o autoritate deosebită, și d-l Titulescu a ajuns un factor însemnat al politicii europene. D-sa e privit azi unanim ca un exponent puternic al politicii pacifice franceze. Așa se explică și situația excepțională ce are în patria sa, unde e considerat și ca arbitru al politicii interne, deși se ferește de ani de-a rândul să joace un rol oficial în politica internă.

„Totuși, continuă corespondentul, rolul d-lui Titulescu de a păstra politica externă românească în apele franceze, nu e ușor“.

După aceasta, d-l Kovacs reamintește că d-l mareșal Averescu a încercat, în guvernările sale, să facă o politică de apropiere mai mult de Italia, precum azi d-l profesor A. C. Cuza, e partizanul unei politici externe alături de Germania hitleristă, la care se adaugă și unele simpatii vădite ale d-lor Goga și Vaida-Voevod,

„Actualul guvern Tătărescu a încercat, de curând, să trateze, prin fostul ministru de industrie și comerț, d-l Manolescu-Strunga, o convenție comercială cu Germania, care ar fi însemnat o preponderență germană în România, nu fără unele însemnate avantaje pentru România. Dar, atât în timpul tratatelor, cât și după publicarea convenției, presa română a dus o luptă vehementă contra acestei convenții, cu argumente de politică externă. Convenția nu s'a aplicat și d-l Manolescu-Strunga s'a retras.

„Încheind, d-l Kovacs spune că d-l Titulescu știe că în România nu se poate face nicio politică fără energie. D-sa vrea să păstreze o linie unitară în politica externă, și știe că, în clipa în care România ar părăsi politica externă de până acum, țara sa ar pierde situația sa actuală.

„Isbutind, prin diferite pacte și convenții, să asigure granițele și pacea României, ca și liniștea la frontiera răsăriteană, d-l Titulescu știe că România are nevoie de pace și siguranța păcii o consideră cu scop principal.

„Câtă vreme d-l Titulescu va rămâne ministru de externe, și va rămânea multă vreme, nu poate fi vorba de o schimbare a politicii interne românești“.

#### Presa engleză.

CATHOLIC HERALD din 10 Septembrie se ocupă de efectul pe care propaganda național-socialistă, în sud-estul Europei, despre care spune: „Europa de sud-est ca și Austria începe să simtă căldura intensă a străduinței Germaniei să înlătore, printr'o mișcare de flanc, influența Italiei în Balcani, în timp ce d. Mussolini este ocupat cu Abisinia“.

In același timp se referă și la conferința dela Bled, analizând situația Micii Înțelegeri și arătând că „oscilează în orbita Moscovei“.

„Chiar d. Titulescu, serie ziarul, va vizita probabil Moscova în cursul lunii Octombrie și, dacă tratativele în curs dintre București și Capitala Sovietelor merg spre concluzia lor naturală, e posibil ca d. Titulescu să încheie încă un pact cu Rusia la fel cu Franța și Cehoslovacia“.

Încheie, emițând părerea că dacă propaganda germană reușește cu timpul să slăbească Mica Înțelegere, împingând două din Statele respective spre Rusia, în

schimb puterea Antantei Balcanice va crește „oscilând în orbita Germaniei“; și în acest caz: „Germania își va fi ajuns unul din scopuri în politica ei balcanică, câștigând acces la Mediterană. Numai un singur lucru o poate împiedica, sentimentele anglofile ale Greciei și Iugoslaviei“.

## ECONOMICE-FINANCIARE

### Presa germană.

Cotidianul FRANKFURTER ZEITUNG din 10 Septembrie într'o corespondență primită din Berlin se ocupă de problema acordului de plăți româno-germane, acord încheiat cu ocazia ultimelor tratative ale d-lui ministru Leon la Berlin.

„Să sperăm, serie ziarul, că acordul complementar al cărui conținut l'am relatat în ediția noastră de duminică, are darul să înlătore pentru un timp mai îndelungat greutățile existente. Se știe că între Germania și România s'a încheiat în luna Mai a. e. un acord de plăți, completând tratatul comercial din Martie și intrat în vigoare dela 1 Aprilie. Cu toate că acest acord a fost socotit mulțumitor de către ambele părți, după puțin timp au început să se ivească dificultăți. Și anume: în România s'a introdus și extins sistemul primelor de export. Certificatele de export au fost înlocuite cu o impunere de 44 la sută asupra importului, impunere ce trebuie să servească pentru acoperirea primelor de export. Dar în timp ce importul din Germania era impus la cota de 44 la sută, exportul spre Germania nu era subvenționat cu prime de export. La acestea mai trebuie adăugat și faptul că — odată ce prin acordul de plăți s'au stabilit între export și import anumite relații, — prejudicierea exportului spre Germania era firească să atingă și o prejudiciere a exportului German spre România.

„În urma înțelegerii recente, Germania se va bucura, în desfășurarea relațiilor economice, de același tratament ca oricare altă țară; ea obține așa dar un tratament mai favorabil cu repercursiuni atât asupra impunerii importului și a primelor pentru export, cât și asupra întregii politici de devize. Să sperăm, încheie ziarul, că prin această nouă formulă a tratatului i se va asigura acordului de plăți o durată mai lungă, căci tratamentul egal cu acela aplicat tuturor țărilor va trebui să fie valabil chiar și atunci când în politica de devize a României se vor ivi nău schimbări, fapte de altfel foarte posibile“.

KÖLNISCHE ZEITUNG și BERLINER TAGEBLATT din 11 și 12 Septembrie publică câteva articole de comentariu, privitoare la încheierea convenției comerciale româno-germane la Berlin, susținând, în concluzie, că „pacea economică dintre România și Germania va fi de acum de o durată mai lungă și cu foloase reciproce“.

MÜNCHENER NEUESTE NACHRICHTEN din 12 Septembrie rezumând conflictul comercial româno-german consideră justă aplicarea cotei de 44 la sută la mărfurile importate din Germania, de vreme ce această cotă se aplică tuturor mărfurilor importate în România, însă se întreabă de ce nu se păstrează aceeași măsură și la plata primelor de export pentru mărfurile românești exportate în Reich.

Odată cu încheierea recentului acord comercial româno-german, care a limpezit toate neînțelegerile, ziarul nădăjduște că relațiile comerciale viitoare româno-germane se vor desfășura într'o perfectă armonie.

Ziarul BERLINER TAGEBLATT din 15 Septembrie publică în anexa sa ilustrată săptămânală (*Der Weltspiegel*) 6 clișee reprezentând diferite scene din industrie și comerțul nostru de petrol, însoțindu-le de un comentariu pus în legătură cu iminentul războiu italo-abisinian.

„După cum se știe — spune ziarul — una din materiile prime absolut necesare războaielor din zilele noastre, este reprezentată prin petrol. Și, după cum e și natural, când se simte o creștere a cererii, deei a nevoilor, aceste fenomene sunt însoțite în totdeauna de o creștere a prețurilor; iar o asemenea consecință se resimte în deosebi pe piața petrolului românesc, prețul urcându-se cu 25 la sută în a doua jumătate a lunii August.

„Influența aceasta favorabilă asupra pieții românești în deosebi trebuie căutată în poziția avantajoasă a României în comerțul de petrol din Europa. Acest avantaj îl are România nu numai față de piața italiană, ci și față de cea germană. Natural pentru aprovizionarea Italiei, așezarea României e deosebit de favorabilă. Concluzia este că pentru România pregătirile de războiu reprezintă o bună afacere comercială nu numai în ce privește comerțul de petrol, ci acela de grâne și lemn, natural, atâta vreme cât italienii pot plăti în devize“.

#### Presă engleză.

FINANCIAL TIMES din 9 Septembrie arată că importul de petrol al Italiei, din cauza pregătirilor de războiu, a cauzat o creștere simțitoare a prețurilor acestui produs. Constată că România este beneficiară în primul rând atât în preț cât și în cantitate deoarece 67 la sută din totalul produselor petrolifere importate de Italia provin din România.

NEAR EAST & INDIA din 12 Septembrie constată că efectul restricțiilor valutare a avut într-o privință un efect bun în timpul sezonului de vară, deoarece stațiunile climatice și balneare au fost vizitate anul acesta de un număr mult mai mare de oaspeți decât alte dăți. „Neputând obține destulă valută de la Banca Națională pentru a pleca în străinătate, decât numai în cazuri grave, viligiaturii români s'au îndreptat către frumoasele locuri din țara lor“.

#### Presă austriacă.

În numărul din 7 Septembrie NEUE FREIE PRESSE crede că se vor mări contingentele de import în România. Cu această ocazie cotidianul vienez face un istoric al evoluției comerțului României pe anul în curs.

#### Presă evreiască din străinătate.

Buletinul ROMÂNIA PALESTINA, care apare la Iuffa, pentru promovarea relațiilor comerciale între aceste două țări, în ultimul număr din luna August, publică un șir de articole despre comerțul dintre România și Palestina.

D. Z. A. Chetuche, președintele Camerei de comerț româno-palestiniene din Tel-Aviv, semnalează obstacolele ivite în drumul apropierii între Palestina și România, care au fost însă învinse prin ultimele înțelegeri cu Banca Națională a României.

„Nu ne-am îndoit însă niciodată de bunăvoința guvernului român pentru încurajarea exportului palestinian. De astădată întârzierea punerii în practică a măsurilor proiectate atinsese limita. „Statele concurente începuseră exploatarea situației și erau amenințate pozițiunile cucerit și implicit dezvoltarea normală a relațiilor economice dintre ambele țări, până în clipa când a in-

tervenit noul regim care va dirija relațiile noastre comerciale și care cuprinde mijlocul de lichidare normală a operațiilor rezultate din tranzacțiunile între aceste două țări.

„Aplicarea regimului economic așa cum s'a convenit, va însemna o etapă nouă și fericită în istoricul comerțului dintre România și Palestina“.

Acelaș buletin publică un alt articol datorit d-lui Al. Adrian Botez, despre regimul economic și determinismul politic în legătură cu ultimele discuțiuni în presă și în cecururile comerciale asupra situației economice a Palestinei:

„Prin reforme unilaterale, economia palestiniană nu va fi servită. Modificarea actualului regim economic, cristalizat în articolul 18 din cartea constitutivă a mandatului palestinian, regimul porții deschise, nu poate fi aplicat decât tot în cadrul prevederilor acestui articol.

„Drumul reformei economice în Palestina este numai acela al reformei situației politice, căci regimul economic este determinat de cauzalități de ordin politic și asupra acestei axiome trebuie să se plece atenția plină de grija a celor ce au responsabilitatea propășirii Palestinei și a viitorului ei“.

Se mai arată că exportul României în Palestina, la sfârșitul anului 1934, a înregistrat suma de 953.344 lire palestiniene, în timp ce exportul palestinian în România n'a putut depăși suma de 60.485 L. P.

## POLITICA MINORITARĂ

#### Presă bulgară.

Cotidianul NOVI DNI din 11 Septembrie, referindu-se la un articol publicat în ziarul UNIVERSUL din 8 Septembrie, care se ocupă de situația bulgarilor din Basarabia, consacră acestui subiect un articol intitulat: „Bulgarii în Basarabia“, semnat de d. dr. Penakov, în care spune următoarele:

„Anul acesta seceta a produs o adevărată devastare în populația rurală, care, lipsită de orice ajutor a vândut pe un preț derizoriu averea sa mobilă și imobilă și căutându-și de lucru a luat calea orașului.

„Agenții companiilor de navigație caută victime, promițându-le transportarea în Republicele Sud-Americane, unde li se va da pământ“.

Autorul reamintește apoi o astfel de experiență tristă a emigraților bulgari din Basarabia în anii 1924—1925, experiență care s'a terminat prin moartea majorității, restul reușind să se înapoieze în patrie. Spune apoi că d. prof. Iorga, întâlnind pe acești din urmă la Lisabona, a fost mișcat de mizeria lor și prin inițiativa sa și cea a d-lui Maniu, s'au putut aduce în țară cei ce au scăpat cu vicață.

Autorul este de părere că noile victime ale agenților de navigație vor putea să aibă și mai puține șanse de a găsi pământuri sănătoase și productive, având în vedere că de atunci s'au scurs 10 ani și deci dacă nu vor fi ajutați, ei se vor duce la o moarte sigură.

## LITERATURĂ ȘI ARTĂ

#### Presă americană.

NEW YORK AMERICAN, în suplimentul său săptămânal din 1 Septembrie, publică un articol care tratează despre descoperirile dela Adam-Klasi. Reproducând fotografiile ale monumentelor și sub titlul „Descoperirea secretelor curiosului monument al Împăratului Traian“,

face istoricul cercetărilor în jurul monumentului și descrie amănunțit sculpturile și basoreliefurile găsite.

#### Presa engleză.

MILLGATE MONTHLY, pe Septembrie 1935, publică un articol, semnat M. E. Walker, în care autorul descrie caracterul românilor, și cu toate că privește pe Români prin prizma străinului care se crede superior oricărei alte națiuni, totuși e plăcut impresionat de ceea ce a văzut. D-sa împarte pe Români în două clase, cei dela țară și orașeni, și este încântat de ospitalitatea lor. Spune, între altele:

„Ambele clase au propriul lor farmec distinctiv. Ambele au dat țării oameni marcați în artă, literatură și politică. Românii din ambele clase sunt ospitalieri și generoși. Dragostea lor pentru tot ce este frumos și antipatia pentru neplăcut îi face să fie tovarăși încântători, pentru un moment, gonind tristețea și aducând razele soarelui“.

*Apoi constată:*

„Undeva, între cele două clase și progenitura amândorora, am descoperit pe muncitorii României — bărbați și femei — cari au fost înzestrați de natură cu dorința de a ajuta la progresul civilizației“.

*Iar în ultimul paragraf scrie:*

„Sunt în țara aceasta, ca și în orice altă țară, cetățeni indiferenți, cum ar fi domni cari au încercat să mă lege la ochi, în privința sentimentelor raselor minoritare, moștenite dela fosta monarhie Austro-Ungară, și dela Rusia; dar în majoritate Românii sunt cetățeni decenti, onesti, plini de viață și talent latent, bărbați și femei, cari merită toată stima“.

BCC Cluj / Central University Library Cluj

## CONFLICTUL ITALO-ABISINIAN.

#### Presa franceză.

Ziarele din 11 Septembrie acordă o mare importanță conversațiilor dintre d-nii Laval și Samuel Hoare, ca și discursului pe care ministrul de externe al Mării Britanii îl va rosti azi la Geneva.

Asupra mersului însă al lucrărilor de conciliațiune, impresia generală a presei este net pesimistă.

Din întrevederile franco-engleze dela Geneva, LE MATIN reține: „Colaborarea franco-britanică este mai strânsă ca niciodată. Cu tot răul augur, nimic nu a fost în stare să o întunece“.

LE JOURNAL scrie: „Doi oameni cu bună voință, două spirite clare, au avut un sincer schimb de vederi și au constatat comunitatea aspirațiilor lor“.

PETIT PARISIEN, declară: „Intensa colaborare franco-britanică se explică prin faptul că, pe măsură ce timpul trece, situația devine din ce în ce mai critică“.

ECHO DE PARIS, înregistrând eforturile negative ale comitetului de cinci, scrie: „În prezența refuzului îndărătnic al Romei, un delegat — fără îndoială Sir Samuel Hoare — va sugera închiderea fazei de conciliațiune și trecerea la aplicarea pactului, adică pregătirea unei recomandări sau a unui raport, asupra căruiu Consiliul Societății Națiunilor va avea a decide.“

„Momentul de față este de temut, căci există prejudecata, într-o anumită măsură, că o înțelegere pacifică nu

## DIVERSE

#### Presa engleză.

WORLD JEWRY din 6 Septembrie află din București că, d. prof. Cuza a plecat la Berlin, „unde a fost anume chemat de Herr Hitler“, în legătură cu cazul ziaristului Weber. Ziarul acuză pe d. Cuza că primește subvenții dela național-socialiștii germani, și adaugă că d-sa va asista la congresul dela Nüremberg, unde va raporta despre congresul recent dela Chișinău.

#### Presa austriacă.

Revista NATION UND STAAT, care apare la Viena, publică, în numărul din Septembrie, un articol în care se ocupă de schimbarea numelor geografice din Răsăritul Europei Centrale.

Cu privire la România se plânge că numele germane ale orașelor din Transilvania au fost înlocuite cu nume românești.

„În traficul poștal a domnit până în 1935, deplină libertate a limbei. Acum însă lucrurile s'au schimbat. Adresele trebuiesc scrise numai în limba română, chiar și pe scrisorile care vin din străinătate. Edituri Broekhaus i s'a restituit un pachet cu cărți, din cauză că pe lângă Cluj s'a scris, în litere mici, Klausenburg.“

„Toate acestea sunt o dovadă a atmosferei care domnește“, încheie ziarul.

#### Presa polonă.

Revista TURYSTYCA din Varșovia publică un reportaj, însoțit de fotografii, despre plaja Mamaia, atrăgând atențiunea turistilor poloni asupra frumuseților litoralului românesc al Mării-Negre.

se poate obține de loc. Membrii Societății Națiunilor trebuie să fie gata a-și lua responsabilitățile lor. D. Laval a făcut tot ce i-a stat în putință, pentru a îndepărta luarea unei hotărâri în această privință și a obținut un răgaz, care pare totuși scurt. D-sa va profita totuși de el, pentru a supune un proiect de compromis, lărgind oferta franco-britanică dela Conferința din Paris în legătură cu ocuparea militară a Abisiniei.

„Grație conduitei inflexibile a d-lui Mussolini și a disprețului său pentru orice negociere diplomatică, în curând va suna ora când vom trebui să alegem și alegerea guvernului francez se și desenează, de altfel“.

L'OEUVRE scrie: „D. Laval va convoca azi, împreună cu Sir Samuel Hoare, și pe baronul Aloisi, căruia îi va face cunoscută ultima propunere bazată pe ultimele concesiuni, pe care d-sa le va fi putut obține din partea Mării Britanii“.

PARIS SOIR, din 12 Septembrie, publică din Londra știrea că d. Laval a avut convorbiri cu Sir Samuel Hoare în legătură cu atitudinea pe care Anglia ar adopta-o în cazul unui conflict european, care ar îngloba însă și națiuni care nu sunt membre ale Societății Națiunilor.

Ziarul afirmă că d-nii Laval și Hoare ar fi luat în discuție și chestiunea independenței Austriei, în eventualitatea expusă mai sus.

Schimbările de vederi între cabinetele din Londra și Paris ar fi progresat atât de mult, adaugă PARIS SOIR,

incât serviciile diplomatice ale celor două țări studiază încă depe acum latura tehnică a acestei chestiuni.

Vizita pe care d. Corbin, ambasadorul Franței la Londra, a făcut-o ieri d-lui Robert Vansittart, secretarul permanent al Ministerului de Afaceri Străine, ar fi în legătură cu punerea la punct a schimbului de vederi dintre d-nii Laval și Hoare.

Discursul rostit de Sir Samuel Hoare, ministrul de externe al Marii Britanii, la Geneva, a produs o foarte puternică impresie asupra ziarelor pariziene din 12 Septembrie. În special ziarele de stânga apaludă profesia de credință făcută de ministrul britanic, în ce privește aplicarea pactului Societății Națiunilor.

Dar, dacă aprobă această manifestare engleză, ziarele ar fi voit să poată fi asigurate că Anglia va apăra aceleași idei, tot așa de energic, atunci când se va vorbi de Europa.

„Dacă discursul lui Sir Samuel Hoare provoacă unele critici în ce privește eficacitatea unei demoliri a actualei tensiuni din conflictul italo-abisinian, el este însă extrem de reconfortant prin adeziunea largă și hotărâtă a Marii Britanii, la organizarea securității colective, care rămâne baza cea mai prețioasă a păcii și pentru care Franța duce o luptă aprigă de atâția ani“, scrie PETIT JOURNAL.

În același sens scriu majoritatea ziarelor. LE JOURNAL, crede că discursul de ieri al lui Sir Samuel Hoare risipește speranțele care mai existau încă în ajun. Sir Samuel Hoare a pus Italia și Societatea Națiunilor la zid.

LE MATIN, după ce înregistrează gândirea înaltă și energia discursului lui Sir Samuel Hoare, scrie: „Nu toate guvernele engleze au vorbit ca Sir Samuel Hoare. Nimeni nu poate asigura că viitoarele guverne britanice vor vorbi ca ministrul de externe britanic de azi, în anii ce vor urma. Toemai acest fapt neliniștește Franța“.

ECHO DE PARIS arată că discursul a avut un mare succes și constituie un eveniment capital.

„Declarațiile făcute de baronul Aloisi, presei italiene, adaugă ziarul, arată că delegația italiană ia în serios temerile de aplicare a unor eventuale sancțiuni“.

ECHO DE PARIS declară că a citit discursul lui Sir Samuel Hoare, cu o oarecare decepție.

În continuare, ziarul scrie: „După ce am vorbit în legătură cu Africa ca francezi, noi am vorbit totdeauna, fără a fi ascultați, în legătură cu Europa. Sir Samuel Hoare, luând în considerare viitorul chestiunilor europene, aduce cu sine vocabularul obișnuit al guvernului său. Spre ce garanții pozitive sunt împinși?“.

LE FIGARO scrie: „Nu putem decât să dăm deplina noastră adeziune declarațiunilor lui Sir Samuel Hoare, căci principiile pe care d-sa le apără sunt acelea ale politicii franceze“.

L'OEUVRE spune: „Alianța franco-engleză a fost din nou pecetluită. Grație acestei alianțe, securitatea colectivă și ordinea internațională pot fi salvate“.

LE POPULAIRE declară: „Represiunea discursului lui Sir Samuel Hoare va fi considerabilă. Discursul a produs cea mai fericită impresie. S'ar putea zice entuziasm“.

În numărul din 12 Septembrie LE TEMPS comentează discursul rostit de Sir Samuel Hoare, la Geneva. Subliniind importanța cuvântării, ziarul relevă faptul că declarațiile ministrului de afaceri străine al Angliei a răspuns exact așteptărilor opiniei publice internaționale.

„Anglia — scrie ziarul — a luat acum oficial poziția sa într-o chestiune care nu interesează numai menținerea păcii în Africa orientală, dar de care poate depinde chiar existența Societății Națiunilor. La Londra se relevă faptul că d. Hoare n'a făcut decât să desvolte și să confirme doctrina care n'a încetat niciodată de a fi aceea a guvernului englez.

„Totuși — continuă ziarul — dacă acest discurs ar fi fost rostit fie la Geneva, fie la Londra, acum câteva luni, el ar fi dat desigur de gândit conducătorilor Germaniei, înainte de a proceda pe față la reînarmarea masivă a Reichului, violând articolul V din Tratatul dela Versailles și Europa n'ar fi cunoscut poate greaua amenințare pe care o face să apese asupra ei afirmarea puterii militare germane reconstituite“.

Sub titlul: „Oportunitate necesară“, d. Henry Berenger, președinte al Comisiunii afacerilor străine a Senatului, ocupându-se de poziția Franței la Geneva, în chestiunea italo-abisiniană, scrie în LA TRIBUNE DES NATIONS, din 12 Septembrie: „Ceea ce Franța se străduiește să obțină dela Societatea Națiunilor, de acord cu tot ce ea numără acolo drept persoane cu simțul răspunderilor și cu vedere clară, este un aranjament care să facă justă și onorabilă sa parte fiecăreia dintre puterile în cauză.

„Trebue, conchițe d. Berenger, să ne silim cu toții să luminăm și mai mult atmosfera în care Italia, Anglia și Franța au datoriat de a menține solidaritatea lor europeană și africană, pentru mărirea civilizației occidentale“.

Atenția întregii prese franceze din 13 Septembrie, este concentrată asupra discursului pe care d. Laval îl va pronunța azi în fața Adunării Societății Națiunilor la Geneva.

Ziarele recunosc că, dacă d. Laval trebue să menajeze amicitia și susceptibilitatea Italiei, d-sa nu trebue totuși să se îndepărteze deloc de politica tradițională dusă de organizația dela Geneva.

PETIT PARISIEN scrie: „Niciodată politica noastră nu a încetat să aibă drept bază principiile instituției dela Geneva. Ceea ce unii deabia acum încep să descopere, Franța, fără niciun moment de șovăială, o gândea de mult timp“.

ECHO DE PARIS dând asigurări că d. Laval va adera la programul lui sir Samuel Hoare, scrie că Franța va susține principiul: pactul și nimic altceva decât pactul.

După ce subliniază acordul existent între guvernele din Londra și Paris, adaugă: „D. Laval își va da părerea că metodele destinate să asigure concilierea nu s'au terminat încă. Dacă isbucnesc ostilitățile, d. Laval, definindu-și conduita, în conversațiile avute cu sir Samuel Hoare, va arăta că Franța va participa la o censură a atitudinii italiene, însă își va limita această contribuție numai la aplicarea de sancțiuni economice și financiare și va acționa în așa fel încât să nu lase ca alte State să ajungă la acțiuni extreme. Astfel, va fi lăsat un timp Italiei — care nu ar considera atitudinea Franței ca inamică — pentru a câștiga unele succese militare. Pe urmă, Italia va putea fi mai accesibilă vreunui compromis“.

LE MATIN scrie că d. Laval ar fi dispus a se pune în raporturi directe, timp de câteva ore cu d. Mussolini, pentru a-i evidenția motivele care militează în favoarea unei penetrațiuni pacifice.

L'OEUVRE scrie că italienii au declarat că nu ar fi imposibil ca în ultima clipă să intervină un acord cu Anglia.

Ziarul adaugă că, altfel, poziția d-lui Laval, de a urma vederile guvernului englez asupra pactului Societății Națiunilor, este indispensabil pentru menținerea păcii.

LE POPULAIRE regretă că Franța a lăsat Angliei sarcina și onoarea de a se face apărătoarea securității colective.

LE JOURNAL din 13 Septembrie, sub titlul: „Ce s'ar întâmpla dacă Italia ar întoarce Angliei propriile sale argumente“, invoacă argumentele pe care Italia ar putea să le pună în valoare, dacă ar relua raționamentul d-lui Samuel Hoare și ar obliga Societatea Națiunilor să joace în mod efectiv rolul său de adaptare la unele poziții imposibile.

„Dacă unele țări sunt lipsite de deșezuri, altele — se întreabă ziarul — n'au ele oare prea multe? Canada, care ar putea ușor să nutrească o sută de milioane de locuitori, n'are decât cincisprezece; Australia, mare cât trei sferturi din Europa, n'are decât zecile milioane de locuitori; Africa de Sud oferă posibilități. Toate acestea n'au împiedicat pe Englezi să pună stăpânire pe cea mai mare parte din coloniile germane, în special pe Estul african, excelent teren de colonizare.

De sigur că d. Hoare s'a păzit să atingă această latură a problemei. Pentru el adaptarea nu poate merge mai departe decât o comisiune de repartitie a materiilor prime.

Ce avantaj mare ar avea italienii dacă ar întoarce argumentul britanic, în loc de a se îndărătnici să sfârșească un os“.

In numărul din 1 Septembrie, revista GRINGOIRE publică declarațiile pe care d. Mussolini le-a făcut reprezentantului ei:

„Abisinia, care constituie un obstacol între Eritreia și Somalia italiană, este țara expansiunii naturale a Italiei“, a spus d. Mussolini.

In ce privește împrejurările care au pricinuit divergențele de vederi dintre Anglia și Italia, d. Mussolini a declarat că în nota sa din 29 Ianuarie, guvernul italian a supus guvernului britanic un raport amănunțit al proiectelor sale. Din clipa când a luat în mod evident toate măsurile necesare pentru realizarea acestor proiecte — a adăugat d. Mussolini — Anglia, cunoscând toate intențiile Italiei, ar fi putut să-și expună, la timp, obiectivurile sale.

Reprezentantul lui GRINGOIRE arată apoi că a luat un interviu și unei personalități marcante din apropierea Duceului.

Această personalitate a declarat următoarele:

„Anglia nu vrea ca Italia să-și mărească imperiul său colonial prin ocuparea Abisiniei, pentrucă această țară constituie o parte din Africa, în care ea este interesată. Anglia trebuie să facă acum, pentru prima dată, cunoștință cu faptul că ocuparea ei nu a parvenit și nici nu va parveni să rețină Italia. Guvernul din Londra desigur că nu vede cu ochi buni că Franța și Italia, care au fost timp îndelungat puteri rivale, s'au pus acum de acord, în ce privește Abisinia“.

Revista declară apoi că a avut impresia că Italia își va executa în orice caz și prin propriile sale forțe, proiectele. Chiar un fel de mandat al Societății Națiunilor nu ar mai fi suficient pentru Italia. Unele concesiuni, pe care guvernul din Roma le-ar fi acceptat acum câteva luni, nu mai pot să-l mulțumească în clipa de față.

La o întrebare făcută d-lui Mussolini, dacă ar fi dispus, după obținerea unui prim succes militar zdrobitor, să negocieze cu celelalte puteri, în privința viitoarei configurații a Abisiniei, Ducele a declarat că ar fi dispus, până la un anumit punct, să accepte această cale. Totuși, dacă Anglia se opune încă dela început la executarea proiectelor italiene, se pot aștepta unele complicațiuni, dacă nu grave, dar totuși dureroase.

Toate ziarele din 14 Septembrie aduc elogiul discursului rostit de d. Laval la Geneva.

„Discursul de ieri al d-lui Laval se caracterizează printr'o largă sinceritate, scrie PETIT PARISIEN. Prin vigoarea sa patetică, discursul a produs efectul unui mesaj măreț, în care întreaga politică franceză este adunată în câteva pagini scurte“.

LE JOURNAL spune că „magistralul discurs al d-lui Laval a arătat limitele amicitiei celei mai sincere și mai credincioase, limite peste care nu se poate trece“.

LE FIGARO declară: „Discursul d-lui Laval a primit o aprobare fără rezerve. E probabil că evenimentele nu ar fi ajuns în situația de azi, dacă pozițiile Franței și Marii Britanii ar fi fost atât de clar expuse mai din vreme“.

Cuvântarea d-lui Laval—scrie ECHO DE PARIS— a fost bine primită și a fost interpretată de întreaga Adunare a Soc. Națiunilor ca o promisiune, fără nicio rezervă, că Franța se va achita de obligațiile impuse de pactul Societății Națiunilor. In acest fapt stă importanța evenimentului de ieri și el nu trebuie trecut eu vederea“.

L'OEUVRE, după ce afirmă că d. Laval a tradus ieri la Geneva voința unei țări de a refuza să accepte ideea războiului, scrie:

„Baronul Aloisi a asigurat ieri seară pe d. Laval că Italia nu va începe ostilitățile în Abisinia în niciun caz, înainte de încheierea desbaterilor Adunării Societății Națiunilor și a promis formal că Roma nu va părăsi Societatea Națiunilor, deși o expediție ar fi posibilă în Abisinia“.

„Luarea esențial pe ziua de ieri este faptul că d. Laval s'a situat, scrie LE POPULAIRE printre apărătorii pactului Societății Națiunilor. D-sa a luat un angajament asemăntor cu cel al lui Sir Samuel Hoare. D. Laval și-a început și și-a terminat discursul declarând că Franța crede că orice atingere adusă pactului ar fi considerată ea o atingere a propriei sale securități“.

L'HUMANITÉ spune că Franța a declarat că va aplica dispozițiile pactului Societății Națiunilor, adică ea va fi alături de Anglia împotriva oricărui eventual agresor. Acest lucru trebuie reținut în deosebi.

LE JOURNAL aprobă declarațiile d-lui Laval în special pentru că d-sa a evitat să ia o atitudine absolut unilaterală. „Lucru important — scrie ziarul — este faptul că actualmente nu se mai iau în considerare sancțiunile militare, ci doar aplicarea de sancțiuni economice și financiare agresorului“.

L'ERE NOUVELLE comentează discursul d-lui Laval în același mod.

„Discursul d-lui Laval în Adunarea Societății Națiunilor, are aprobarea deplină a tuturor — scrie d. Pierre Bernus, în JOURNAL DES DEBATS.

Aceste cuvinte pot rezuma părerea întregii prese pariziene de seară.

„Fără frazeologie inutilă, urmează același ziar, ferindu-se de a ridica tonul dar cu multă dârzenie d. Laval a știut să spună ce trebuia“.

Ziarul vede în discursul d-lui Laval un *„dépel amical pe lângă Italia, în vederea unei înțelegeri și a acceptării unui acord care îi va deschide frumoase perspective.“*

LE TEMPS aprobă discursul în termeni analogi: „Declarația ministrului de externe nu lasă loc niciunei neînțelegeri și niciunii echivoce“.

Ziarele din 15 Septembrie se fac ecoul surprinderii și emoțiunii pricinuite la Geneva de comunicatul guvernului italian, dat după ședința de ieri a consiliului de miniștri.

O mare parte din presă socotește că Italia va ajunge la soluțiuni extreme.

„Iesirea Italiei din Societatea Națiunilor — serie ECHO DE PARIS — este o chestiune de zile. Aceasta este părerea aproape unanimă la Geneva. Lucrurile au luat o astfel de întorsătură, încât Societatea Națiunilor va încerca să se mobilizeze împotriva guvernului din Roma, pe care-l considerăm până acum ca asociat. Este o grozavă dezamăgire“.

PETIT PARISIEN declară:

„Fraza din comunicatul italian, care vorbește că „guvernul italian a examinat în ce cazuri ar fi posibilă rămânerea Italiei în Societatea Națiunilor“, a prilejuit la Geneva comentarii nesfârșite. Cercerile geneveze se întrebă dacă această frază nu anunță pe ocolite o retragere a Italiei din Societatea Națiunilor. A circulat chiar șovonul că retragerea ar fi iminentă.“

„Cei care se consideră bine informați, continuă ziarul, merg până a preciza că despărțirea Italiei de Societatea Națiunilor va fi fapt împlinit până marți. Acesta este un avertisment serios care se dă Genevei. Dacă Liga nu vrea să piardă o mare putere europeană, ea va trebui să eugete bine înainte de a-și formula hotărârile. Momentul decisiv se apropie; fără a se putea preciza ceea ce se va întâmpla“.

LE JOURNAL notează: „Ne găsim sau în fața unei hotărâri de intransigență absolută, sau în fața unei încercări de supra-licitație dusă până la limita extremă, poate nu cu destulă îndemânare, căci operația se vedește de pe acum printr'o accentuare a îndârjirii engleze“.

LE POPULAIRE scrie: „Aseară se credea îndeobște la Geneva că Italia va părăsi efectiv Societatea Națiunilor, și asta încă de marți, poate. În orice caz eventualitatea plecării Italiei din Societatea Națiunilor este privită cu sânge rece“.

L'HUMANITE crede că despărțirea Italiei de Societatea Națiunilor este sigură. Ziarul afirmă că în cercurile tuturor delegațiunilor din Geneva se comentează cu îngrijorare comunicatul guvernului italian. Dar pentru cine știe să citească, nu încapă nicio îndoială că rupțura se va produce.

L'INTRANSIGEANT din 16 Septembrie scrie:

„Atitudinea pe care a luat-o Marea Britanie în chestiunea abisiniană, nu este un exemplu care va fi urmat în toate circumstanțele. A fost prea mare grabă să se proclame că englezii contractaseră un angajament. Putem crede că ei vor fi alături de noi, dacă Germania ne-ar ataca, fiindcă interesul lor i-ar obliga, dar fapt este că ei n'au spus-o, și că par a nu avea nicio poftă s'o spuie. Dorim totuși să se decidă. Nu e chiar imposibil....“

Ziarul EXCELSIOR din 16 Septembrie publică un extras din acordul care ar urma să fie supus consiliului Societății Națiunilor, guvernului din Roma și guvernului abisinian, acord care ar oferi posibilități de rezolvire pașnică a conflictului dintre Italia și Abisinia.

Acest acord ar cuprinde în primul rând o recunoaștere din partea Societății Națiunilor, a nevoilor de es: pansiune ale Italiei; în al doilea rând cedarea către Italia a teritoriului Ogaden; în al treilea rând dreptul pentru Italia de a proceda la o penetrațiune pacifică în toate teritoriile ocupate de triburi care nu recunosc autoritatea guvernului central abisinian din Addis-Abeba; în al patrulea rând părăsirea de către Negus a suveranității sale asupra unor teritorii cucerite odinioară și ocupate de Abisinia, care a eliminat populațiile autohtone; în al cincilea rând, concesiunea prin contract de către Negus în favoarea Italiei a unor teritorii locuibile, rodnice și proprii colonizării italiene; în sfârșit, încheierea unui nou tratat de pace și amicitie între Italia și Abisinia, completat printr'un nou acord anglo-franco-italian, pentru delimitarea zonelor de interese economice ale Angliei, Franței și Italiei în Africa orientală.

Presa engleză.

Poziția luată de Anglia, față de conflictul italo-abisinian, prin discursul lui Sir Samuel Hoare, constituie obiectul comentariilor tuturor ziarelor engleze din 12 Septembrie.

„În discursul său dela Geneva, serie MORNING POST, Sir Samuel Hoare a făcut o distincție foarte limpede între poziția Angliei ca Stat, membru al Societății și poziția ei ca națiune independentă.“

„Nu există nimic în discursul său, care să sugereze — ceea ce unii din fanaticii noștri ar dori — că în ultimă instanță Anglia ar proceda singură pentru a menține integritatea Abisinie“.

Ziarul crede că Marea Britanie, după ce a desarmat ani întregi, dearândul, n'ar mai putea să-și ia rolul de *„politist mondial.“*

„Anglia, conchide MORNING POST, poate proceda numai în calitate de membră a Societății Națiunilor, luând de comun acord cu celelalte națiuni“.

DAILY TELEGRAPH din 12 Septembrie crede că intenția guvernului britanic, în legătură cu o nouă distribuție a avantajelor economice, este de a supune unei probe a realității — probabil pe calea unei anchete făcute de o comisiune a Societății Națiunilor — vugile declarații emise în numele diferitelor națiuni, asupra necesității expansiunii coloniale.

THE TIMES comentând discursul lui Sir Samuel Hoare, spune că el constituie o declarație istorică a politicii britanice. Ministrul Afacerilor Străine a exprimat nu numai vederile guvernului britanic, ci pe ale întregului popor englez.

„Cei care sunt pentru o politică războinică — notează MANCHESTER GUARDIAN — ar putea fi nemulțumiți de declarațiile făcute de Sir Samuel, cu privire la atitudinea guvernului față de amenințările de războiu. Ministrul Afacerilor Străine a definit în termeni clari ceea ce s'ar putea numi „politica pe termen scurt“ a guvernului britanic, pentru a face față primejdiei de care este amenințat actualmente Pactul Societății Națiunilor, dar în același timp a „precizat că guvernul posedă și o politică pe termen lung“, pentru a înfrunta unele din nemulțumirile care îndeamnă națiunile la războiu“.



Ziarul scoate apoi, în evidență, pasagiile referitoare la securitatea colectivă la care au drept micile națiuni, fără a se împieta asupra independenței sau integrității lor.

„Puține discursuri au stârnit, scrie *Daily Telegraph* mai mult interes și îngrijorare decât expunerea făcută asupra politicii britanice de Sir Samuel Hoare.

„Teama că d-sa ar putea fi forțat să se pronunțe asupra situației din Abisinia, în termeni care ar face să micșoreze speranțele unei rezolviri pacifice, a fost înlăturată, prin faptul că ministrul de externe britanic a evitat orice comentarii pesimiste asupra unei chestiuni care e încă în mâinile Consiliului Societății Națiunilor și ale Comitetului de cinci“.

DAILY HERALD consideră discursul lui Sir Samuel Hoare ca o somație adresată d-lui Mussolini, de care acesta ar face bine să ție socoteală.

Ministrul Afacerilor Străine a făcut o declarație asupra politicii britanice, nu numai în ce privește conflictul italo-abisimian, dar și întreg câmpul relațiilor internaționale.

„Declarațiile repetate, făcute în conferințele partidului laburist, dovedese — adaugă ziarul — ca niciun ministru de externe laburist nu ar fi putut vorbi altfel în conjunctura actuală“.

NEWS CHRONICLE aprobă în totul, atât tonul, cât și substanța discursului lui Sir Samuel Hoare, care, a dat dovadă de hotărâre și de curaj în chestiuni în care aceste calități erau esențiale.

„Pentru întâia dată, de atâta vreme, Marea Britanie și-a asumat în mod definitiv inițiativa, iar direcția în care influența ei se găsește actualmente fixată este, fără echivoc posibil, dreaptă“.

Ziarul DAILY MAIL găsește că prin discursul său Sir Samuel Hoare a sporit îngrijorarea publicului britanic, care se teme ca nu cumva Anglia să fie atrasă într-o conflagrație europeană, derivând dintr'un conflict african.

„Guvernul britanic — adaugă ziarul — nu trebuie niciun moment să se lase convins de a lua o inițiativă, propunând sancțiuni contra Italiei. O astfel de acțiune în contra vechiului nostru aliat ar fi cel mai periculos proiect conceput vreodată“.

„E multă vreme — afirmă THE FINANCIAL NEWS — de când un secretar de Stat britanic n'a mai făcut o declarație așa de simplă și directă ca Sir Samuel Hoare, în fața Societății Națiunilor. Guvernul britanic a dat o directivă lumii întregi.

„Apare acum clar, adaugă ziarul, că acțiunea Societății Națiunilor, în cazul violării Pactului de către Italia, va fi determinată de acțiunea d-lui Laval“.

Ziarul crede că d. Laval nu va risca să se îndepărteze de Anglia, în scopul de a reține sprijinul Italiei.

Cu privire la propunerile lui Sir Samuel, asupra unei libere distribuții a materiilor prime între țările industriale, care au nevoie de el, găsește că sensul lor este greu de priceput, și că Sir Samuel este prea optimist când le descrie ca fiind mai mult de natură economică decât politică și teritorială.

DAILY EXPRESS publică un articol al lordului Beaverbrook, în care critică sever atitudinea ziarului NEWS CHRONICLE, care cade în contradicție, susținând pe de o parte războiul contra Italiei, iar pe de alta acuzând pe proprietarul ziarului DAILY EXPRESS, că nu sprijină cum trebuie campania de „izolare“, deoarece nu arată aderenților săi drumul de urmat. Lordul Beaverbrook, combate ideea de aderenți, el are numai co-

legi și susține numai o cauză: „aceea a unui imperiu unit și contra oricărei încercări în afacerile Europei, care sunt idealurile oricărui „izolationist“.

Lordul Beaverbrook arată că Liga este pe patul morții, așa că „izolarea“ — splendida izolare — se prezintă Angliei prin forța împrejurărilor ca soluția cea mai bună.

Are însă motive puternice de a nu combate guvernul, pentru ca mai întâiu orice amestec cu politica externă a Angliei, în criza prezentă, ar încuraja pe străinii aceea care se opun intereselor din afară ale Angliei.

„Și aceasta este de ajuns“, încheie lordul, căci prea am dat ocazie străinilor să ne critice fără motive.

În numărul din 13 Septembrie, DAILY MAIL publică un articol al lui G. Ward Price, în care căuta să demonstreze că politica externă a Angliei a fost „cea mai stupidă pe care a avut-o vreodată“, fiind bazată pe ideea fictivă de securitate colectivă:

„Nu e decât un singur lucru în securitatea colectivă, susține DAILY MAIL, și anume că în timp ce noi vom trebui să ne războim spre a apăra interesele oricărei alte țări, nicio altă țară nu va lupta pentru ca să le apere pe ale noastre“.

THE TIMES, cu aceeași dată, referindu-se la discursul lui Sir Samuel Hoare, scrie: Răsunetul general pe care l-a avut eri discursul lui, Sir Samuel a dovedit că d-sa a prezentat nu numai gândirea întregii sale țări, dar și pe aceea a marei majorități a națiunilor care sunt reprezentate în Societatea Națiunilor.

Cu prea puține excepțiuni, toate ziarele din Londra și din provincie au aplaudat lămurita și ferma, dar neprovoacătoare sa declarație despre politica externă a Mării Britanii.

Ziarele din 14 Septembrie, continuă să se ocupe de lucrările comitetului de cinci, desemnat de consiliul Societății Națiunilor, copilul cel mai tânăr, o soluție pacifică a conflictului italo-abisimian.

După diferitele pronosticuri făcute de corespondenții diplomației ai ziarelor, în privința cuprinsului propunerilor pe care le va formula în curând comitetul de cinci, este de semnalat principiul unor ușoare compensații teritoriale acordate Italiei în Abisinia. Aceste compensații, după DAILY HERALD, s'ar acorda în urma concesiunii din partea Angliei și Franței către Abisinia, a unei porțiuni de teritoriu luat din Somalia franceză și britanică, dându-se astfel Abisiniei accesul la mare.

După ziarul TIMES din 14 Septembrie se pare că Franța ar transforma de bună voie portul Djibuti în port de liber acces pentru Abisinia.

Corespondentul din Addis Abeba al ziarului, remarcă în afară de aceasta o importantă sugestie, după care, participarea Italiei la un sistem de asistență colectivă în Abisinia ar fi sporită treptat până la un punct care ar corespunde în totul unui protectorat.

Ziarul adaugă că delegația britanică urmărește cu atenție sugestiile făcute acum și este gata să intervină, dacă va fi nevoie pentru ca ele să se desfășure în mod favorabil, fără ca Suveranitatea Abisiniei să fie atinsă prin instituirea acestei asistențe colective.

În legătură cu semnificația declarațiilor d-lui Laval la Geneva, ziarele engleze exprimă opinii oarecum diferite. Unele din ele își arată entuziasmul lor pentru că Franța s'a alipit definitiv de Marea Britanie și de Societatea Națiunilor. Alte ziare însă cred că d. Laval nu s'a legat întru nimic, prin declarațiile sale de eri.

TIMES din 14 Septembrie declară în special că sprijinul entuziast adus de ceilalți membri ai Societății Națiunilor politice franceze și britanice înseamnă că în viitor o judecată bine chibzuită și echitabilă va face autoritate în diferendele internaționale:

„D. Laval, adaugă ziarul, speră că nu s'a terminat încă colaborarea cu Italia. Lucru care dealtfel pare a fi confirmat prin acțiunea colectivă a celor trei puteri în chestiunea Memelului. Respectul tratatelor, pe care-l scoate în relief această acțiune, trebuie în mod necesar să se întindă la toate țările care tind a-și disprețui angajamentele lor, chiar dacă această țară se numește Italia.

„D. Mussolini nu și-a pierdut complet simțul echilibrului, adaugă Times. Cuvintele energice ale d-lui Laval trebuie să-l convingă că țara sa are mai mult de câștigat dintr'o colaborare executată în timp util cu Marea Britanie și Franța, decât dintr'o politică nechibzuită“.

Cu aceeași dată DAILY TELEGRAPH scrie: „Nu ne-am fi așteptat din partea niciunui om de Stat francez la o declarație mai precisă ca aceea a d-lui Laval. Baza acestei declarații rămâne fermă, adică Societatea Națiunilor va învinge cu succes criza actuală. Oamenii de Stat francezi din viitor pot fi siguri că guvernele britanice care vor urma vor executa cu aceeași scrupulozitate obligațiile lor față de Societatea Națiunilor“.

DAILY MAIL din 14 Septembrie spune că d. Laval a „torpilat“ în mod definitiv ideea aplicării sancțiunilor. Ziarul explică necesitatea Angliei de a fi în pace, ceea ce se va întâmpla, de oarece hotărârile dela Geneva, pentru a avea efect, trebuie a fi unanime, un fapt care se va vedea că este ca și imposibil dacă se consultă istoria Ligii Națiunilor.

DAILY HERALD declară: „Este sigur că d. Mussolini, dacă se va arunca în aventura abisiniană, se va isbi de rezistența colectivă a lumii organizate.

Constată în articolul de fond că Franța și-a arătat lealitatea față de Covenant.

NEWS CHRONICLE scrie că d. Laval a luat o poziție definitivă și că nu mai poate actualmente să se sustragă obligațiilor sale fără a păta onoarea țării sale. Speră că tot se mai poate ajunge la o conciliere, o speranță care vrea să fie împărtășită de toată lumea de bine.

DAILY EXPRESS din 14 Septembrie arată în articolul său de fond că declarațiile d-lui Laval pot fi interpretate așa după cum dictează interesele fiecăruia.

TIMES din 15 Septembrie spune în articolul de fond că discursul d-lui Laval a fost decisiv. Leagă ambele discursuri, al lui Sir Samuel cu al d-lui Laval și spune că amândouă au avut efectul să mărească autoritatea Ligii și să ridice simțul siguranței în Europa.

MORNING POST din 16 Septembrie anunță că membrii guvernului Mării Britanii se vor întruni, probabil, în consiliu în cursul săptămânii, ca să studieze posibilitatea pentru Anglia de a lua un angajament precis, cu privire la menținerea păcii în Europa centrală.

După acest ziar Anglia s'ar obliga să ia anumite măsuri necesare în împrejurări determinate. „Guvernul englez nu dorește să-și extindă obligațiile generale prin garanții specifice scrise, dar sunt totuși motive să se creadă că oportunitatea unei astfel de acțiuni este studiată acum în mod serios“.

DAILY MAIL din 16 Septembrie scrie: „Evenimentele recente au strâns legăturile care unesc Franța și Anglia.

Astăzi amândouă aceste țări trebuie să acționeze cu același spirit de încredere și de bunăvoință care le-a însuflețit în timpul războiului.

„Este multă vreme, continuă ziarul, de când precizăm o alianță defensivă franco-engleză. Dacă ea s'ar fi făcut, nu s'ar fi ajuns la situația actuală“.

Pe de altă parte DAILY MAIL cere introducerea serviciului militar obligatoriu, pentru ca Anglia să poată avea mijloacele necesare pentru apărarea principiilor pe care se sprijină politica sa. Ziarul vede în slăbiciunea Angliei una din cauzele situației critice de astăzi.

#### Presa italiană.

Ziarele italiene din 11 Septembrie dau un rezumat al discursului lui Sir Samuel Hoare, fără niciun comentariu, dar GIORNALE D'ITALIA scrie în titlu: „Intr'un discurs lung și vag, Samuel Hoare a afirmat din nou intrasigența atitudinii engleze“.

TRIBUNA pe de altă parte scrie: „Italia este mai mult decât oricând neclintită în hotărârile ei în fața intrigilor și încercărilor de intimidare făcute de Anglia la Geneva“.

„Discursul lui Sir Samuel Hoare este după părerea ziarului STAMPA un monument de ipocrizie“.

Toată presa italiană din 12 Septembrie se exprimă în termeni aproape identici despre acest important discurs.

GIORNALE D'ITALIA califică proiectul preconizat de Sir Samuel Hoare, al unei anchete asupra redistribuirii materiilor prime, drept o utopie.

LAVORO FASCISTA adaugă: „Italia nu se duce în Abisinia numai pentru a căuta materii prime și debușuri. Abisinia este pentru noi un scop revoluționar, punctul de plecare pentru afirmarea puterii Italiei fasciste. Credința și orgoliul Italiei lui Mussolini sunt angajate în această acțiune“.

Toată presa italiană se ocupă pe larg de discursurile d-lor Laval și Samuel Hoare, ținute la Geneva.

„Refuzând să adere la politica de sancțiuni a Angliei, d. Laval nu amenință, ci dimpotrivă încearcă să salveze prestigiul Societății Națiunilor, pe care o vrea să acționeze în mod logic și cu coerență“, scrie d. Virginio Gajda în GIORNALE D'ITALIA din 12 Septembrie.

D. Gajda socotește că politica franceză nu are niciun interes să se apropie de Marea Britanie, și declară că amiciția franco-italiană „este întemeiată pe o colaborare activă“.

„Italia, continuă d-sa, înțelege să rămână credincioasă fără rezervă acestei amiciții. Astăzi a sosit momentul celor dintâi încercări grave pentru această prietenie“.

„Conflictul deschis de Abisinia exclude de acum încolo orice compromis care ar avea ca rezultat de a amâna conflictele cele mai grave și cele mai complicate fără să dea satisfacție Italiei, fără să garanteze pacea și fără să asigure solidaritatea Europei.

„Linia de conduită a fost până acum aceea pe care a schițat-o d. Laval. Socotim, conchide d. Gajda, că ministrul de Afaceri Străine al Franței va continua până la capăt să urmeze justa vedere care l-a inspirat dela început“.

Ziarul LAVORO FASCISTA din 13 Septembrie subliniază „bunăvoința“, de care a dat dovadă d. Laval în discursul său.

Ziarul observă că politica externă a Franței nu putea fi decât în conformitate cu pactul Societății Națiunilor, și constată următoarele: „D. Laval a afirmat din nou lămurit și solemn întreaga valoare pe care o atribuie acordului din Roma și amicitiei italo-franceze, nu numai în interesul acestor două țări, ci și în interesul păcii pe Continent“.

D. Laval, continuă ziarul, a declarat limpede că recunoaște aspirațiile legitime ale Italiei.

GIORNALE D'ITALIA subliniază sinceritatea și cordialitatea cuvintelor d-lui Laval, consacrate amicitiei franco-italiene, și adaugă: „Nu putem crede că nu sunt sincere“.

Referindu-se la discursul rostit de d. Laval la Geneva, CORRIERE DELLA SERA din 14 Septembrie scrie:

„Pentru a înțelege acest discurs este nevoie să se arunce o privire asupra situației parlamentare în Franța. D-nii Herriot și Paul Boncour, amândoi anti-italieni și anti-fasciști, au aplaudat cei dintâi discursul rostit de reprezentantul Abisiniei în fața Societății Națiunilor. D. Laval va ști să nu se lase răsturnat de coaliția stângii.

„Amicizia Italiei nu este o giruetă, care se poate învărti în direcția vântului. Italia nu poate decât să suradă la apărarea Societății Națiunilor de către d. Laval și la garanțiile internaționale. Grija și sarcina pe care guvernul francez și le-a luat pe umerii săi — un număr gigantic de alianțe, de convențiuni, pacte bilaterale, multilaterale și colective — dovedesc adevărata valoare pe care Franța a acordat-o totdeauna. Italia nu crede deci în toată sinceritatea sa, în explicațiile prin care d. Laval a arătat că se sacrifică pentru idolul dela Geneva, dar crede totuși în sinceritatea declarațiilor, privitoare la prietenia italiană“.

„Trebuie deci, încheie ziarul, să așteptăm pentru a vedea cum se vor putea concilia mutual aceste două atitudini“.

GIORNALE D'ITALIA din 16 Septembrie publică un articol în care comentează declarația făcută de Duce în ultimul consiliu de miniștri, cu privire la noile măsuri militare luate în legătură cu mișcarea triburilor senusite înregistrată la frontiera dintre Egipt și Libia.

Ziarul spune între altele că profitând de conflictul italo-abisinian, unele ziare egiptene, supuse controlului și voinței Angliei, ar căuta să reînsuflească agitația senusitelor împotriva Italiei.

Ziarul subliniază apoi întâlnirea care a avut loc de curând la Marsa Mabruk, între un important senusit numit Safi el Din, ministrul de războiu egiptean, și vice-amiralul Forbes, inspectorul armatei britanice din Mediterana.

GIORNALE D'ITALIA se întreabă la ce ar folosi reînvierea agitației senusite, dat fiindcă emigranții chiar înarmați nu ar putea aduce nicio vătămare Libiei, a cărei apărare e pe punctul de a fi întărită.

În încheiere ziarul spune: „Atari mișcări ațâțate de Anglia, sub masca Egiptului, nu ar putea fi decât primejdioase și s'ar putea întoarce asupra celor care le-au pus la cale“.

#### Presa austriacă.

Toate ziarele din 14 Septembrie relevă adeziunea guvernului britanic la sistemul securității colective care are o importanță capitală pentru Austria.

REICHSPPOST, scrie: „D. Laval a semnalat lumii întregi revirimentul produs în politica externă a Mării

Britanii, orientată de acum înainte spre aplicarea fără rezervă a cooperării dintre popoare. Declarația d-lui Laval a subliniat importanța discursului reprezentantului englez, pentru viitor și pentru toate cazurile analoage care fac în prezent obiectul desbaterilor Consiliului Societății Națiunilor.

„Înainte de toate, într'adevăr, Europa tinde la securitatea colectivă, iar cooperarea între guvernele europene trebuie să fie menținută chiar când interesele unuia dintre ele vin să se isbească de interesele altuia. „Europa înainte de toate“, — acesta este sensul discursului d-lui Laval, — al cărui efect sperăm că va fi tot atât de rodnic, atât la Roma, cât și la Londra“.

NEUE FREIE PRESSE declară că lumea întreagă admiră străduințele lui Laval și ale Franței, pentru apărarea ordinii europene.

NEUES WIENER TAGBLATT accentuează că desbaterea dela Geneva asupra conflictului abisinian a consolidat în mod nebănuit solidaritatea europeană.

#### Presa polonă.

ILUSTROWANY KURJER CODZIENNY (Cracovia) din 12 Septembrie publică, sub titlul „Momentele hotărâtoare ale Societății Națiunilor“, un articol semnat de Zigmunt Litynski, în care face o expunere amănunțită a politicii coloniale engleze începând din 1918.

Stăruind asupra acțiunii politice a Angliei la Geneva, în conflictul italo-abisinian, ziarul scrie:

D. Eden a făcut la Geneva ceea ce a prezis Sir Samuel Hoare în Camera comunelor:

„Anglia va face totul pentru a împiedica războiul“. Un avertisment asemănător a fost dat de Anglia și Germaniei în ajunul războiului mondial.

„Londra e gata să meargă pe calea concesiunilor. Dar până unde? Desigur nu se știe. Se spun multe. Astfel se vorbea că Italia nu va lua parte la actuala sesiune a Consiliului. Dar am văzut pe delegații ei acolo.

„Nu numai atâta. D. Mussolini a consimțit din nou să negocieze cu Societatea Națiunilor. Acum o lună orice italian declara că războiul va începe peste două săptămâni, astăzi însă vorbește de noroaie prea mari, iar mai târziu desigur vor vorbi de călduri. În prezent se afirmă din nou că războiul este inevitabil.

„Ultima noutate însă este faptul că problema abisiniană a ieșit din sfera tratativelor anglo-franco-italiene și a trecut direct în domeniul Societății Națiunilor.

„Nimeni, însă, nu crede că comitetul celor cinci ar putea să găsească o formulă pentru aplanarea conflictului, iar Societatea Națiunilor va trebui, la urma urmelor, să ia o hotărâre, care ar putea să aibă drept consecință plecarea Italiei dela Geneva.

„Să fie aceasta o cale prin care s'ar putea ieși din impas? Este sigur, însă, că această cale nu va putea fi găsită cu metodele actuale. Crearea comitetelor poate cel mult servi la împărțirea responsabilității, care până acuma era suportată cu toată greutatea de diplomații Parisului și Londrei.

„Ar fi necesar, însă, să se stabilească încăodată, ceea ce este cunoscut de mult lumii întregi, și anume: că este absurdă aplicarea unui mecanism ruginit chestiunilor care cer sau o elasticitate neobișnuită sau o putere prea mare.

„Ce va fi cu Abisinia este pentru Polonia mai puțin interesant. Mai de aproape o privește ceea ce va fi cu Societatea Națiunilor. Cine știe dacă sub acest acoperiș nu se va simți deja acuma necesitatea începerii unor lucruri mari.

„In cazul acesta, pilula abisiniană poate să devie pentru instituția slăbită dela Geneva, prima etapă a tratamentului“.

**WARSAWSKI DZIENNIK NARODOWY** din 12 Septembrie, sub titlul: „d. Hoare împotriva aspirațiilor italiene“, comentează astfel discursul ministrului englez:

„D. Hoare a pus pe d. Mussolini în fața unei hotărâri. Însă în urma acestui discurs, deciziunea dictatorului italian poate să devie mult mai grea. Aspirațiile italiene au suferit o nouă lovitură. Propunerile actuale sunt mult mai reduse. Intr'adevăr, nu se poate vedea niciun punct de asemănare între programul guvernului englez, exprimat de d. Hoare și marile aspirații imperialiste ale Italiei. D. Hoare a împins Societatea Națiunilor spre acțiune“.

**KURJER PORANNY** din 14 Septembrie, sub titlul: „Situația dramatică a d-lui Mussolini“, scrie următoarele:

„Pentru d. Mussolini, sancțiunile Societății Națiunilor, la care va lua parte și Anglia, vor constitui momentul hotărâtor pentru începerea războiului. Aceasta nu înseamnă, însă, că Anglia se va da înapoi din fața situației ce se va crea. Dimpotrivă. Prin reprezentanții ei oficiali, ea a lăsat să se înțeleagă că e gata să depășească linia pacifică față de Italia. Acesta să fie oare un semnal pentru Duce să înceapă ofensiva în Africa? Convorbirile telefonice avute cu d. Laval dovedesc că hotărârea n'a fost încă luată“.

**KURJER WARSAWSKI** din 15 Septembrie, sub titlul: „Societatea Națiunilor în lupta pentru pace. Solidaritatea în apărarea păcii“, scrie următoarele:

„Declarațiile d-lui Laval au fost în deplină armonie cu acelea ale d-lui Samuel Hoare.

„Discursurile reprezentanților Uniunii Sud-Africane, Irlandei și ai altor State, au dovedit perfectă solidaritate a membrilor Societății Națiunilor, în ce privește apărarea păcii“.

#### Presa bulgară.

**SLOVO** din 10 Septembrie, sub titlul: „Societatea Națiunilor și pactele“, publică un articol semnat de d. M. Spisarewski, în care autorul enumără principalele pacte, începând cu cel al Societății Națiunilor și apoi celelalte survenite ulterior. Autorul este de părere că cu toate aceste pacte, conflictul italo-abisinian va degenera într'un războiu pe care nimic nu-l poate împiedeca, deoarece nimeni nu se gândește la aplicarea efectivă a sancțiunilor prevăzute în pacte“.

*Ocupându-se de conflictul italo-abisinian, NOVI DNI* din 10 Septembrie, expune argumentele tezei italiene după memoriul pe care l-au prezentat delegații italieni la Geneva, însoțindu-le de următorul comentariu:

„Mijloacele prin care Italia dorește să realizeze aspirațiile sale coloniale nu diferă, în ce privește „moralitatea“ și „umanitatea“ lor, de acelea grație cărora alte state europene și-au creat imperii coloniale. Nenocirea Italiei provine din cauza apariției sale tardive pe scena unde se joacă competițiile coloniale prin eliminarea ei dela drepturile și pretențiunile formulate cu prilejul conferinței de pace dela Paris. Această nedreptate față de Italia a fost recunoscută de oamenii de stat ai Franței.

„Hotărârea inflexibilă a d-lui Mussolini de a se baza pe arme, provine dintr'o experiență de 50 de ani, în care timp a încercat, prin mijloace și militare și pacifice, să-și realizeze penetrațiunea în Abisinia.

„Momentul actual, este cel mai potrivit pentru realizarea aspirațiilor italiene. Este istoria unei jumătăți de veac, aceia pe care o expune Italia în argumentele prin care își sprijină teza sa la Geneva și înaintea opiniei mondiale“.

*Ocupându-se de discursul lui Sir Samuel Hoare, MIR* din 12 Septembrie, sub titlul: „Intențiile Marii Britanii“, publică un articol în care, după ce rezumă conținutul discursului, face următorul comentariu:

„Cuvintele moderate ale ministrului englez au lăsat să se întrevadă care va fi conduita Angliei în cazul când Societatea Națiunilor nu va reuși să-și impună forța colectivă împotriva agresorului. Aceste cuvinte înseamnă, că puntea dintre Anglia și continent va înceta să existe din moment ce Societatea Națiunilor nu mai prezintă un organism eficace.

„Atitudinea hotărâtă a Mării Britanii a determinat celelalte puteri să se grupeze în jurul ei. Existența Societății Națiunilor depinde de sancțiunile pe care le va lua împotriva agresorului. Aceste sancțiuni nu pot, însă, la rândul lor, să provoace un războiu. Societatea Națiunilor este deci clar avertizată“.

#### Presa cehoslovacă.

**LIDOVE NOVINY** din 9 Septembrie, sub titlul: „Tactica lui Mussolini“, face următorul comentariu, în legătură cu atitudinea Italiei în fața Societății Națiunilor:

„D. Mussolini a dat să se înțeleagă că joacă cu cărți mari și că așteaptă cu ele în mână ultimul moment. Acest moment va fi la închiderea sesiunii Societății Națiunilor, când Consiliul va rămâne singur la Geneva. În ce privește conflictul cu Abisinia și raporturile dintre puterile mari, d. Mussolini încă nu s'a exprimat nici pentru ofensivă, nici pentru defensivă. Nimic nu-l poate sili să întreprindă o acțiune pripită nici împotriva Abisiniei, nici la Geneva“.

*Ziarele din 14 Septembrie relevând importanța discursului d-lui Laval, subliniază că teza engleză expusă de d. Hoare și cea franceză înfățișată de d. Laval, dovedesc unitatea frontului franco-britanic care înseamnă întărirea Societății Națiunilor.*

*Correspondenții din Geneva ai ziarelor cred că strângerea legăturilor dintre Anglia și Franța înseamnă o apropiere permanentă a acestor mari puteri în vederea salvării securității în Europa Centrală, chiar în cazul când litigiul italo-abisinian ar degenera într'un conflict armat și ar avea repercusiuni în Europa Centrală.*

*Limpezea declarație, că cele două mari puteri occidentale rămân hotărâte în favoarea unei organizări a securității colective, este considerată ca fiind extrem de importantă, oricare ar fi sfârșitul litigiului italo-abisinian. Presa cehoslovacă observă că din acest punct de vedere, Mica Înțelegere rămâne mereu hotărâtă să participe la pactul dunărean.*

*Gestul neașteptat al Angliei și Franței în favoarea unei întăriri a principiilor cuprinse în pactul Societății Națiunilor, scrie PRAGER PRESSE, confirmă și justifică orientarea politică urmată de Mica Înțelegere. De aceea, Mica Înțelegere aderă în totul la evoluția ulterioară a activității diplomatice franco-britanice.*

Ziarul declară că astfel pacea a fost din nou întărită. Se presimte nașterea unui nou bloc de pace a cărui politică se bazează strict pe pactul Societății Națiunilor.

#### Presa suedeză.

SVENSKA DAGBLADET din 13 Septembrie scrie că d. Sandler, ministrul de externe al Suediei, poate să se bizue pe majoritatea opiniei publice a țării sale, întocmai cum d. Hoare se bizue pe majoritatea opiniei publice engleze.

Numai ziarele comuniste și național-socialiste se opun sancțiunilor contra Italiei.

SOCIALDEMOCRATEN, cu aceeași dată, ziar guvernamental, precizează că participarea Suediei la sancțiuni ar fi numai de ordin economic și financiar.

#### Presa belgiană.

Până acum ziarele publică puține comentarii asupra discursului d-lui Laval.

LA LIBRE BELGIQUE din 13 Septembrie subliniază în concluzie că Franța și-a afirmat credința absolută față de Societatea Națiunilor.

LA NATION BELGE cu aceeași dată, insistă asupra faptului că Franța nu renunță la speranța de a-și concilia obligațiunile cu amicitia Italiei.

LE PEUPLE, relevă că d. Laval se silește în primul rând să realizeze un triumf al spiritului de conciliere.

#### Presa elvețiană.

JOURNAL DE GENEVE din 13 Septembrie, sub titlul „Anglia și Italia în Mediterana“, scrie că Anglia nu va uita atât de ușor amărăciunea pe care i-o lasă în suflet intransigența d-lui Mussolini.

Amenințarea italiană la adresa Abisimiei, atinge Anglia la izvoarele puterii sale în Orientul apropiat. De aceea Anglia nu se poate împăca deloc cu un program care ar modifica desigur adânc raporturile de forțe ale Statelor europene în lume.

Sub semnătura d-lui Wickham Steed, JOURNAL DE GENEVE din 14 Septembrie publică un articol în care caută să definească atitudinea politică a Angliei în conflictul italo-etioopian.

„Atunci când interesele britanice nu sunt direct în joc, scrie d. Steed, Englezii fac prea puțin caz de principiul securității colective; atunci însă când repercusiunile vreunui conflict pot fi defavorabile intereselor sale, Anglia învoacă pactul Societății Națiunilor, susține principiul securității colective și vorbește chiar de aplicarea unor sancțiuni eventualului agresor.

„Totuși, deși aparențele sunt defavorabile Angliei, ar fi ridicul să se presupună că unanimitatea atitudinii tuturor partidelor politice în ceea ce privește conflictul italo-abisinian, este dictată numai de interesele materiale ale țării.

Sentimentul care le unește este de ordin moral. Interesul primordial al popoarelor britanice, ca și al lumii întregi este pacea. Pacea nu înseamnă însă stabilizarea la infinit a ordinei teritoriale și politice survenită în urma războiului, dar modificările necesare nu trebuie să fie efectuate prin violență. Așa se explică atitudinea binevoitoare a Angliei față de revendicările germane și recunoașterea necesității de expansiune a Italiei.

Dându-și seama că în urma acordului naval încheiat cu Germania, Anglia și-a slăbit autoritatea morală față de

Franța și de Italia,\* și că a dăunat principiului de securitate colectivă, guvernul englez a vrut să afirme din nou, în fața conflictului italo-etioopian, valoarea pactului Societății Națiunilor, singura bază a organizării păcii. Națiunea britanică și-a dat seama că în cazul când Societatea Națiunilor s'ar dovedi incapabilă de a împiedeca un războiu de cucerire a unui dintre membrii săi în detrimentul altui membru, instituția dela Geneva ar pierde întregul său prestigiu, iar Anglia ar fi silită să-și activeze înarmările și să practice sau o politică de izolare sau o politică de alianțe particulare care ar avea ca rezultat un nou războiu. Așa se explică actuala politică britanică.

„Acțiunea Italiei amenință interesele directe ale Angliei.

„Altădată, serie d. W. Steed, amenințarea acestor interese ar fi provocat o acțiune viguroasă din partea Angliei. Astăzi ea n'a servit decât la întărirea încrederii aproape pasionată și puțin naivă a milioanele de englezi în Societatea Națiunilor și la avertizarea guvernului că dacă nu va ține seama de aceste credințe, viitoarele alegeri generale i-ar putea rezerva surprize neplăcute.

„În definitiv, conchide d. W. Steed, în ochii majorității este vorba să se știe dacă există sau nu o bază pentru întărirea noii ordine din Europa și din lume. Târziu, cam stângaci poate, guvernul englez pune la Geneva această chestiune: de răspunsul primit va depinde viitoarea sa atitudine politică“.

In numărul din 13 Septembrie NEUE ZÜRCHER ZEITUNG scrie:

„Pare că Englezii sunt mulțumiți de declarațiunile lui Laval. Franța s'a așezat de partea lor; nu mai există nici pentru d. Laval posibilitatea de a da înapoi“.

#### Presa maghiară.

BUDAPESTI HIRLAP din 11 Septembrie, în editorialul său intitulat „Geneva la răspântie“, scrie între altele:

„Ceasurile de cumpănă ale Genevei, abstracție făcând de raporturile momentane ale afacerii abisiniene, arată în mod clar scăderile organizației politice ale Europei postbelice. Diferențierea menită a fi perpetuă între învingător și învinși, între sătui și jefuiți, sămânța blestemată a inegalității dintre State, acuma a început să încolțească.

„Nu este întâmplător faptul că divergența s'a accentuat între Italia, exclusă dela posibilitățile expansiunii coloniale, și puterile posedând din belșug colonii. Nu este întâmplător, căci dacă există vreo țară care poate să ceară promovarea principiului egalității în fața Societății Națiunilor — instituțiune creată din voința națiunilor așa zise învingătoare — aceasta este Italia.

„La Geneva, în conflictul abisinian, din capul locului au fost două puncte de vedere opuse. Unul a susținut și susține și astăzi că spiritul Pactului fundamental al Societății Națiunilor trebuie să se aplice în întregime — celălalt, față de interesele colective ale Ligii găsește mai importante interesele vitale ale fiecărei națiuni în parte. Datoria forurilor dela Geneva: consiliul, comisiuni, adunarea generală — este ca, față de aceste puncte de vedere opuse să găsească soluțiunea care se duce la spiritul adevărat și actele practice ale colaborării dintre națiuni.

„În practică și printre faptele palpabile ale vieții reale, aceasta înseamnă că bărbații de Stat responsabili ai marilor puteri, trebuie să încerce, chiar și imposibilul ca să înlăture eventualitatea unei ciocniri armate între națiunile europene, din cauza unui conflict iscat pe un continent îndepărtat. Mai înseamnă, apoi, că națiunile

europene, drept urmare, tocmai a spiritului de colaborare nu pot să măsoare cu două feluri de măsuri într' o problemă atât de vitală, cum este expansiunea colonială.

„Colonizarea în sine nu este ceva rău și condamnatibil. Și iarăși, vorbind numai pe baza faptelor lesne de înțelese ale vieții practice, acea colonizare și culturalizare de nivel superior, pe care o va introduce fără îndoială Italia fascistă în Abisinia, fie după ocupația militară, fie cu consimțământul abisinienilor reveniți la înțelegere, va fi, de sigur, un lucru foarte folositor. Folositor chiar din punct de vedere al abisinienilor.

„Cu aproximație, aceasta ar fi esența desbaterilor agitate dela Geneva. În tot cazul însă aceste zile dela Geneva sunt o grea încercare pentru bărbații de Stat, aflați astăzi față în față, la masa desbaterilor. Conformitatea cea mai apropiată a politicii europene ar fi mai ușoară și mai încurajatoare dacă părțile adverse s' ar înțelege și cămășilor negre ale d-ului Mussolini nu le-ar rămâne altceva de făcut decât ceea ce au făcut legiunile vechiului imperiu roman, ea cu brațele înarmate să introducă civilizație și formele unei vieți omenești de nivel superior, pe teritoriul popoarelor, cu un nivel cultural inferior.

„În tot cazul, dacă ruptura — ceea ce nu o putem crede — ar deveni inevitabilă între Italia fascistă și Geneva, aceasta nu este permis să ducă la încercături războinice, care să treacă pe teritoriul european.

„Ar fi o nehibzuală să nu luăm în considerație posibilitățile unei astfel de rupturi, ar fi însă și mai rău, ar fi curată isterie, dacă ne-am închipui că o astfel de ruptură ar fi urmată pe loc de vreun războiu general european.

„Desbaterile dela Geneva sunt urmărite cu îngrijorare la Londra și Paris, la fel ca și în Basinel Dunării. Trebuie însă să credem în instinctul de viață al popoarelor, mai tare decât orice criză și să sperăm că opera de colaborare a popoarelor civilizate din Europa nu va suferi vreo știrbire, ba mai mult, că după această încercare va porni mai întărită și cu mai mult avânt spre era înmășurată a dezvoltării pașnice“.

*AZ EST din 15 Septembrie relatează dela corespondentul său din Londra, că acolo situația este privită cu optimism. Se pun mari speranțe în lucrările comitetului de cinci. Franța și Anglia ar fi convins Abisinia să facă Italiei concesii, nu numai economice, dar și teritoriale, în schimb Anglia și Franța ar acorda Abisiniei acces la mare. Se speră că pe această bază Italia va putea fi făcătoare de pace, fie și în ultima oră la războiu.*

*Același ziar relatează că drept urmare a înțelegerii Franco-Engleze se așteaptă în curând un schimb de note între Anglia și Franța. Anglia va asigura Franța — zice ziarul — că în cadrul pactului fundamental al Societății Națiunilor — în cazul oricărei complicații în Europa centrală — va lua o atitudine tot atât de fermă contra tulburătorului păcii ca și acum în problema africană. Acest schimb de note a fost cerut de Franța și, printre altele, este foarte important din punct de vedere al independenței Austriei.*

*În numărul din 14 Septembrie PESTER LLOYD scrie:*

„În urma discursului d-ului Laval, Societatea Națiunilor și întreaga Europa au ajuns la un moment hotărâtor foarte important. Societatea Națiunilor poate câștiga astăzi imens de mult, dar și poate pierde totul. Un lucru este clar: politica italiană nu se lasă abătută dela drumul pe care l-a recunoscut drept bun, prin formarea de fronturi în politica europeană“.

*În numărul din 15 Septembrie același ziar, revenind asupra conflictului italo-abisinian se ocupă în special de consiliul de miniștri ținut la Roma, scrie:*

„Opinia cercurilor Societății Națiunilor este împărțită. Dacă din unele cercuri se exprimă îngrijorarea că Italia va părăsi Geneva în cazul unei procedări prea aspre din partea Societății Națiunilor, din sferele engleze și franceze se aud glasuri liniștitoare care consideră hotărârea consiliului de miniștri drept o amenințare pentru a obține în timpul negocierilor asupra compromisului, al cărui conținut nu s' a publicat încă, o schimbare și propunerii făcute Italiei în favoarea revendicărilor italiene.

„În cercurile franceze se afirmă că italienii au înștiințat că vor cumpăni serios posibilitatea unei retrageri din Societatea Națiunilor, abia în cazul când conflictul italo-abisinian va fi admis formal în fața adunării Societății Națiunilor, și dacă rezoluția acesteia va conține condamnarea Italiei. În niciun caz nu se crede aci într' o hotărâre iminentă a Italiei de a părăsi Societatea Națiunilor din cauză că deocamdată numai Consiliul Societății Națiunilor se ocupă de conflict, iar lucrările acestuia pot dura zile și săptămâni până să se ajungă la o soluție“.

*AZ EST din 15 Septembrie publică o corespondență din Geneva în care se spune:*

„Am avut ocazia să obțin dela locul cel mai competent o extrem de interesantă informație relativ la concepțiile guvernului englez, informație care pune în adevărată lumină politica externă a Angliei.

„Marea Britanie consideră conflictul italo-abisinian drept o piatră de încercare pentru Societatea Națiunilor.

„Atitudinea Angliei este asemănătoare aceleia a comerțantului corect, ce nu este dispus să întărească cu semnătura sa un contract care în practică ar rămâne nevalabil. Majoritatea zdrobitoare a poporului englez este dispusă să participe la soluționarea problemelor internaționale numai în cadrul Societății Națiunilor. Dacă Liga Națiunilor, acum, când pentru prima oară trebuie să se aplice principiile de bază ale pactului său fundamental — dă faliment — pentru Anglia încetează posibilitatea ca să mai fie și în viitor straja păcii europene.

„Adeptii, azi încă în minoritate ai splendidei izolări, ar spori, ajungând majoritate. Iar în Anglia nu se poate face politică împotriva opiniei publice. Anglia nu are alt scop, decât să împiedice întrebunțarea violenței în problemele internaționale și să asigure liniștea și pacea. Dacă Liga Națiunilor nu se dovedește destul de tare, pentru promovarea acestui punct de vedere, atunci pentru Anglia ea își pierde toată importanța.

„În cadrul principiilor de bază ale Societății Națiunilor, însă Anglia, chiar cu sacrificii, este dispusă la cele mai largi concesii. După concepția engleză, prin recunoașterea dreptului de înarmare a Germaniei, de fapt a încetat era caracterizată prin tratatele de pace“.

*Răstălmăcind sensul declarațiilor lui Sir Samuel Hoare, ziarul maghiar continuă astfel:*

„În istoria Europei începe o eră a căreia cea mai importantă manifestare a fost cuvântarea lui Sir Samuel Hoare. Ministrul englez a vorbit despre posibilitatea unei noi organizări a distribuirii teritoriilor. Deși cuvintele lui Sir Samuel Hoare de astădată s' au referit la problemele coloniale, deducțiile ce se pot trage din ele deschid noi perspective și pentru Ungaria. Anglia este dispusă să colaboreze la soluționarea tuturor acestor probleme, însă numai pe baza colaborării pașnice a națiunilor. Anglia nu face politică filo-abisiniană, cu atât mai

puțin politică italo-fobă, găsește însă necesar, mobilizarea solidarității internaționale contra folosirii violenței.

„Pentru fiecare țară, astfel deci și pentru Ungaria, a sosit momentul decisiv, să aleagă între colaborarea pașnică dintre popoare sau politica silniciei. Atitudinea fermă și francă a Angliei, are de scop să îndemne fiecare țară la confesiune de credință similară, căci altfel s'ar permanentiza criza și pericolul de războiu. Faimosul articol 16 al pactului Ligii Națiunilor nu poate fi un articol umbră. Articolul referitor la sancțiuni trebuie să fie respectat de toată lumea“.

#### Presa germană.

Rămâne pe poziția ei negativă în ce privește eficacitatea acțiunii Societății Națiunilor în conflictul italo-abisinian. BÖRSEN ZEITUNG din 10 Septembrie răspunde în acest sens sub semnătura lui, d-lui Karl Megerle, unui articol al lui Paul Bastide din revista „Le Capital“. Susnumitul președinte al comisiei de politică externă a Camerei, reproșează în acel articol Germaniei de a nu fi intervenit în actualul conflict italo-abisinian, pentru pace, din cauza ofensivei pe care, a pornit-o contra Ligii Națiunilor.

„Aversiunea noastră față de Liga Națiunilor — ripostează ziarul german — nu se îndreaptă împotriva ideii unei instituții internaționale cu care ar fi posibil să se compenseze pe cale pașnică interesele contradictorii dintre popoare și în loc să se facă apel la arme, să se invoace spiritul unei dreptăți nepărtinitoare“.

Constatănd că acordurile italo-franceze din Ianuarie 1935 și apoi dela Stresa, erau îndreptate împotriva Germaniei, d. Megerle amintește și de mănevrile italiene recente de pe Brenner, încurajate de comentariile franceze. Autorul articolului acuză Franța de a fi îndepărtat Germania din Societatea Națiunilor, unde a aranjat comedia în care reclamant și judecător, într'o persoană, au crezut că vor putea „condamna“ Germania. „De aceea, termină ziarul, trebuie să refuzăm de a lua aci vreo răspundere ci o lăsăm acelor care abuză de Societatea Națiunilor. E posibil ca în momentul când îi juca Duceului, în Ianuarie, cartea abisiniană, Laval să fi crezut că aceasta n'ar rămâne decât un gaj, minim în jocul cel mare al politicii franceze. Dacă însă, se adevărește că Ducele a fost jucătorul superior și că a înțeles să-și câștige de partea sa jocul, atunci ar trebui să se caute vina de partea acelor care nu se pot desbăra de jocul încercării cărui însuși d. Bastide i-a prezis un eșec sigur“.

Comentariile, astfel a priori pesimist colorate, au căutat să urmărească desbaterile dela Geneva, exteriorizând chiar bucuria Germaniei față de o posibilitate de soluționare pașnică a conflictului italo-abisinian. Rând pe rând au fost analizate în articole de fond discursurile d-lor Hoare, Laval, Litvinov și ale reprezentanților micilor State care s'au raliat politicii Angliei și prin urmare s'au declarat pentru arbitrajul Societăților Națiunilor.

BERLINER TAGEBLAT din 11 Septembrie sub titlul: „Pretenția Angliei“ și cu subtitlul: „Societatea Națiunilor în mijlocul politicii engleze“ publică un comentariu al d-lui Paul Scheffer la discursul d-lui Hoare. „In discursul ministrului de externe englez nu există — scrie ziarul — o singură lacună prin care guvernul englez s'ar putea iar strecura cu o bună ocazie. În fața cuvintelor tari ale d-lui Mussolini, stau acum cuvintele tot atât de tari și hotărâte ale Angliei“.

După ce citează din discursul d-lui Hoare, ziarul adaugă:

„Atâta vreme cât Societatea Națiunilor va rămâne o

asociație capabilă de acțiune, va rămâne intactă și puntea dintre Anglia și continent“.

BERLINER TAGEBLATT, relevă apoi faptul că Franța ar fi cerut Angliei garanții că subscrie în totul la sistemul securității colective. „Chiar dacă asigurarea Angliei n'a atins măsura ridicată pe care și-o promiteau francezii, totuși — este probabil — termină ziarul — că Franța va rămâne de partea Angliei. Cuvântarea d-lui Hoare poate însă numai să întărească Italia în atitudinea ei de până acum“.

KÖLNISCHE ZEITUNG din 12 Septembrie începe articolul său editorial intitulat: „Apelul d-lui Hoare către Societatea Națiunilor“, prin următoarea caracterizare:

„Discursul ministrului de externe englez, Sir Samuel Hoare, în ședința de ieri a adunării Societății Națiunilor, e o capodoperă a artei diplomatice de formulare, demnă de admirat“.

Relevând lipsa de acuzații, de aluzii la sancțiuni, forma abstractă și locurile comune din cuvântare, lipsa elementelor care ar fi constituit un ultimatum către Italia, ziarul adaugă:

„Cuvântarea sa e contra Italiei, deși înfățișează, în forma ei exterioară, un apel către Societatea Națiunilor. Conflictul e de competența Societății Națiunilor. Evitând un atac direct împotriva Italiei, d. Hoare a preferat să desfășure problema rezultând din conflictul italo-abisinian, din punctul de vedere al Societății Națiunilor. Logic și cu cuvinte aspre, d. Hoare a prezentat Societății Națiunilor un ultimatum, căci, după declarația de fidelitate față de Ligă, a spus că atitudinea Angliei nu se va schimba atâta timp cât Liga va rămâne un pod între Anglia și Continent“.

Ziarul crede că față de propunerile indirecte ale Angliei de a se înlătura atmosfera războinică și a se întruni puterile pentru o revizuire a distribuției coloniilor, Franța va inclina de partea morală a atitudinii d-lui Hoare, iar Italia „va trebui acum să se mai răzgândească odată“.

Scheffer revine în BERLINER TAGEBLATT din 12 Septembrie, la noile relații dintre Anglia și Franța, rezultând din propunerile lui Sir Samuel Hoare. Sub titlul: „Situția grea a d-lui Laval“, trimisul special al ziarului comentează presupusele cereri de securitate ale Franței și crede că „apelul d-lui Laval către d. Mussolini ar fi ultima șansă pentru un acord sau un compromis“.

În același sens, FRANKFURTER ZEITUNG din 13 Septembrie, în articolul de fond intitulat: „Apelul și jurământul d-lui Hoare“, comentează propunerile britanice privitoare la o nouă distribuție a materiilor prime din colonii pentru țările industriale:

„Vom vedea ce răsunset va găsi această propunere în adunarea Societății Națiunilor, adaugă ziarul. Cuvântul e adresat, înainte de toate, către d. Laval, care are o zi întregă vreme să se răzgândească“.

DEUTSCHE ALLGEMEINE ZEITUNG din 13 Septembrie publică un scurt comentariu intitulat: „D. Hoare devine lămurit“, în care afirmă:

„E de înțeles că discursul d-lui Hoare a deslănțuit în toată Italia mare indignare. Pregătirile de războiu continuă și fără a se avea în vedere vreo strămutare în situația politică mondială, care ar trebui să rezulte în orice caz din actuala stringență“.

Ziarul exprimă îndoieli în ce privește propunerea d-lui Hoare în vederea unei noi împărțiri a materiilor prime din colonii, adăugând totodată că soluția sugestia engleză.

**BÖRSEN ZEITUNG** din 13 Septembrie, în articolul: „Vrăjitori“, crede să poată preciza o îndepărtare a Franței de Italia în folosul Angliei. Citând anumite atacuri ale presei franceze contra Germaniei, care ar căuta să „pescuiască în apă tulbură“ și să constituie cu Italia un front contra Angliei și Franței, ziarul protestează contra acestor tendințe de a se atribui Germaniei lui Hitler intenții războinice.

**BERLINER TAGEBLATT** din 13 Septembrie, în articolul intitulat: „Hotărîrea d-lui Laval“, relevă claritatea aspră a discursului d-lui Laval la Societatea Națiunilor, anume decizia de a fi alături de Anglia în soluționarea conflictului italo-abisimian:

„Se pare — adaugă Scheffer — că d. Laval a încercat încă o ultimă dată o conjurare telefonică a Ducelui, dar nu a căpătat legătura. Achille în cortul său!“

„Laval a făcut o declarație fundamentală. Asta e totul. El va căuta și la umbra ei să pute totul în mișcare pentru a menaja Italia, pentru a o scoate dintr'o izolare ce o amenință din toate părțile și pentru a salva amicitia franco-italiană“.

Ziarul termină, afirmând că Societatea Națiunilor este slabă și unii se gândesc a o consolida prin revenirea Germaniei.

**VÖLKISCHER BEOBACHTER** din 14 Septembrie, într'un articol intitulat: „Virajul lui Laval“, crede că „dorința de a menține frontul dela Stresa cu orice preț, adică de a nu jertfi nici prietenia britanică, nici cea italiană, se pare a-i fi, din anumite motive, mai puțin importantă d-lui Laval, decât începutul alcătuirii unui bloc, care, în afară de vechii și noii aliați ai Franței (prin care se înțelege, înainte de toate, Rusia Sovietică și Mica Înțelegeră), să cuprindă și Marea Britanie“.

„Aceasta — continuă ziarul — ar însemna o momentană întărire a așa zisei Societăți a Națiunilor, cel puțin pe planul european, chiar și atunci când s'ar produce cazul prevăzut așa de penibil la Geneva, că în Africa orientală izbucnește războiul, imposibil de oprit de către Ligă“.

**BERLINER TAGEBLATT** din 14 Septembrie aduce sub titlu interogativ „Destindere?“, un comentariu mai optimist al situației, prin Paul Scheffer. Acesta consemnează străduințele delegației franceze și engleze de a ajunge la un compromis pe baza unor largiri însemnate a propunerilor făcute în conferința tripartită dela Paris. Scheffer își termină articolul printr'un capitol intitulat: „D. Litwinov tulburător al păcii“, în care comentează defavorabil critica adusă de reprezentantul Rusiei Sovietice, pactelor bilaterale. Scheffer crede a vedea în această critică o polemică îndreptată contra Germaniei.

În articolul intitulat „Culisele Genevei“, **BERLINER TAGEBLATT**, cu data de 15 Septembrie, face o critică aspră instituției geneveze care ar acumula studii asupra tuturor chestiunilor litigioase din omenire despre care, totuși nu s'ar afla nimic în Germania și invers, Germania ar fi rău înțeleasă la Ligă. În legătură cu aceasta, toată lumea, la Liga Națiunilor s'ar teme de ce va face Italia sau Germania, iar aplicarea sancțiunilor, în cazul conflictului italo-abisimian ar fi un precedent ce s'ar aplica și Germaniei.

„Se arată de pe acum, adaugă ziarul, în Anglia, începutul unei reacții, împotriva hotărîrii cu care s'a lăsat târîta Anglia în orice viitor conflict posibil și imposibil în Europa. Până acum granițele ei erau „la Rim“. Acum sunt peste tot. Adică, nicăieri. Și aceasta neliniștește.

„E destul de greu pentru conservatorul ministru de externe englez că a trebuit să facă atât de energie politica Ligii Națiunilor, încât a trebuit să ajungă la concepțiile d-lui Heriot, singurul, căruia d-l Litwinov i-a strâns mâna după cuvântarea sa. Dar nu e nicio îndoială că s'a creat o nouă situație în politica europeană, prin aceste discursuri, indiferent de ce se întâmplă la Adua sau în Ogaden“.

Referindu-se la chestiunea pactelor bilaterale, în opoziție cu sistemul pactelor generale, ziarul declară:

„Ținem mai mult la practica relațiilor bilaterale concrete decât la reguli generale“.

**MÜNCHENER NEUESTE NACHRICHTEN** din 15 Septembrie, critică într'un articol semnificativ intitulat „Puntea spre continent“, politica franceză care ar căuta la Geneva un compromis în conflictul italo-abisimian.

„Politica aceasta a ajuns la o anumită strămutare de fronturi în Europa, dar n'a modificat nimic din realitățile Africii orientale care amenință tot mai mult cu o descărcare violentă. Cu abilitatea cinică, proprie diplomației franceze, la declarația d-lui Hoare, de apărare contra războiului, s'a răspuns cu o contra-întrebare care, după 15 ani de speranțe zadarnice, nu înseamnă altceva decât încercarea de a cuprinde și Anglia în sistemul de alianțe franceze.

„Oamenii de Stat englezi n'au răspuns încă la această manevră de șantaj, umitoare și pentru ei. Sir Samuel Hoare a numit Liga Națiunilor „podul spre continentul european“. Pentru Germania care putea sta în absolută neutralitate față de războiul amenințător din Africa orientală și față de intrigile politice aferente din Europa, felul răspunsului englez trebuie să-i fie de cea mai mare importanță. Va avea de decis dacă acelei punți geneveze, devenită impracticabilă pentru Germania, nu i s'ar putea alătura construcții de punți, după un sistem nou din care prima a fost pactul naval anglo-german“.

#### Presa evreiască din străinătate.

Ziarul **HAINT** din Paris, cu data de 12 Septembrie, își exprimă îndoiala dacă forul suprem al popoarelor din Geneva va reuși să izbăvească omenirea de o nouă catastrofă legată de conflictul italo-abisimian.

„Societatea Națiunilor își joacă acum ultima carte și, dacă nu va fi în stare să împiedece cucerirea teritoriilor străine printr'o nouă vărsare de sânge, se va pune în întrebare dacă în astfel de condițiuni Liga Națiunilor mai poate avea dreptul de existență.

„Anglia insistă în mod categoric pentru lichidarea conflictului numai prin Liga Națiunilor. Pactul dela Geneva trebuie astfel salvat. Dar nu este o taină pentru nimeni că Anglia nu se jertfește atât de mult de dragul Abisimiei și pentru păstrarea integrității ei teritoriale, cât vrea să apere interesele proprii ale coloniilor britanice în jurul Mării Roșii. Cuceririle Italiei pun în primejdie pozițiile Angliei în Africa Orientală și iată pentru ce opinia publică în Anglia este atât de revoltată împotriva Italiei.

„Pe de altă parte Franța a ocupat o poziție care diferă mult de cea engleză. Se poate că Laval este legat printr'un pact de Mussolini, cu privire la Abisimie. Se



mai poate ca Franța să caute a câștiga Italia pentru situația ei în Europa și cedează în ce privește unele posesiuni îndepărtate. Totuși și Franța nu poate renunța la existența Ligii Națiunilor și caută să evite un conflict în Europa prin cucerirea diferitelor concepții.

„Se arată însă că Germania hitleristă este încântată de adâncirea conflictului între puterile occidentale. Hitler nu are nimic împotriva planurilor de agresiune ale lui Mussolini, în speranță că Italia îndreptându-și privirile spre Africa nu va mai avea influență prea mare la granița Austriei. Afară de aceasta, Germania privește isbucnirea războiului ca un sfârșit fatal pentru Liga Națiunilor.

„In astfel de împrejurări se înțelege că Liga Națiunilor se află față în față cu problemele care vor decide de soarta ei. Nu se mai poate ca acest conflict să fie localizat. Un războiu cu Abisinia va fi de lungă durată și va pricinui încă multe griji și primejdii pentru Europa. Vom vedea dacă conștiința popoarelor va reacționa în clipa supremă pentru menținerea păcii“.

#### Presa sovietică.

*Intr'o nouă serie de articole, ziarele sovietice continuă să dezbătă problema conflictului italo-abisinian, insistând asupra urmărilor pe care le-ar fi putut avea sau le va avea un eventual războiu între Italia și Abisinia.*

*In numărul din 7 Septembrie, ziarul PRAVDA publică un articol intitulat „Problemele militare ale conflictului italo-abisinian“, în care, în concluzie spune:*

„Imperialiștii se joacă cu focul. Ei amenință să provoace explozie, nu numai într-un punct, ci în mai multe. Proletariatul și muncitorii din toate țările trebuie să știe de pe acum că acest nou războiu nu va fi o jucărie, ci va aduce cele mai mari nenorociri și devastări și va cere sforțări economice și militare extraordinare.

„Provocând acest războiu, imperialiștii riscă să deslănțue forțele revoluționare care vor mătura de pe fața pământului și fascismul și capitalismul“.

*Intr'un alt articol publicat în numărul din 9 Septembrie al ziarului PRAVDA și intitulat „Conflictul italo-abisinian și Liga Națiunilor“, se face constatarea că deși după rezoluția comisiei de arbitraj, — în sensul că nici una din părți nu este responsabilă pentru incidentul dela Ual-Ual, — s'ar părea că Italia nu mai are niciun motiv formal de a-și mai susține pretențiunile, totuși, ea se menține pe pozițiunea sa dușmănoasă față de Abisinia și continuă să concentreze forțe militare la granițele Abisniei.*

„Aceasta dovedește, — spune PRAVDA, — că ciocnirea dela Ual-Ual, n'a fost decât un pretext pentru activarea politicii coloniale a Italiei și că Italia nu vrea să renunțe la realizarea planurilor sale în Africa Orientală“.

*Subliniind că „argumentele aduse de delegatul italian la Consiliul Societății Națiunilor, baronul Aloisi, nu pot fi acceptate de Consiliul Ligii“, ziarul arată că prin faptul că diferendul italo-abisinian poate să compromită grav opera păcii și să periclitizeze însăși existența Ligii Națiunilor, conflictul acesta atinge în mod indirect și interesele Uniunii Sovietice, căpătând astfel, pentru această țară, o deosebită însemnătate.*

„Nu este nevoie să mai producem dovezi că atitudinea U. R. S. S. față de orice probleme internaționale, este determinată de aceeași grijă pentru menținerea păcii generale și nu este călăuzită de nicio considera-

tiune străină de acest scop“, afirmă, între altele PRAVDA și încheie:

„Războiul între Italia și Abisinia ar constitui cea mai mare nenorocire pentru omenire, și, desigur, ar provoca un monstruos războiu general, pentru o nouă împărțire a lumii. Este de dorit ca țările în adevăr interesate de menținerea păcii să urmeze apelul tovarășului Litvinov, și să depună toate eforturile pentru a împiedeca un conflict armat. În ceea ce privește Uniunea Sovietică, ea va sprijini ea și până acum orice propunere de mijloace reale menite să înlăture pericolul de războiu și să consolideze pacea indivizibilă“.

*Cunoscutul publicist sovietic Carol Radek se ocupă de aceeași chestiune a rolului Societății Națiunilor în aplanarea conflictului italo-abisinian și scrie în IZVESTIA din 11 Septembrie:*

„Niciodată opinia publică sovietică n'a exagerat importanța Ligii Națiunilor, ea a unei organizațiuni care ar fi fost capabilă să garanteze pacea. Capitalismul nu este în stare să dea naștere unei astfel de organizațiuni, pentru că sistemul capitalist este nu numai un organism plin de controverse, ci și un organism care se dezvoltă foarte defectuos.

„Dar, precum din faptul că sistemul capitalist este condamnat la urma urmei să dispară, nu reiese că acest sistem nu poate să se mențină un anumit timp, tot așa nu se poate deduce că dacă Statele imperialiste nu sunt în stare să dea naștere unei organizațiuni capabile, să garanteze o pace veșnică, ele nu pot să se organizeze astfel ca să apere, pentru moment, această pace“.

*Arătând că acest punct de vedere a fost sprijinit de opinia publică sovietică, și în momentul intrării U. R. S. S. în Societatea Națiunilor, autorul trece la analizarea pozițiunii Angliei în conflictul italo-abisinian și între altele face următoarele aprecieri:*

„Unele ziare engleze exprimă nemulțumirea atunci când presa europeană afirmă că acțiunea Angliei împotriva războiului în Africa-Orientală, izvorâte din dorința Angliei de a-și apăra interesele ei.

„Supărarea aceasta nu este îndreptățită de nimica. Faptul că Anglia este interesată la menținerea păcii, nu este un argument împotriva tendințelor pacifiste ale Angliei. Din contră, acest fapt dovedește că politica pacifistă a Angliei este în acest caz o politică serioasă. Am fi avut mai puțină încredere în sinceritatea acestei politici în cazul când ea ar fi isvorit numai din considerațiuni de umanitate. Umanitatea își găsește un sprijin slab în cercurile hotărâtoare ale țărilor capitaliste, pe când politica bazată pe interesele concrete ale Angliei, întâmpină mai multă încredere.

„O astfel de politică merită să fie susținută de toate țările interesate la menținerea păcii.

„Dar politica aceasta va avea succes numai în cazul când se va constata că în adevăr Marea Britanie se gândește nu numai la pacea pe canalul Suez, ci și în toate punctele unde pacea este amenințată. În acțiunea comună pentru pace, Statele care sunt interesate la menținerea ei se vor învăța să aibă încredere reciprocă și să lupte solidar.

„Această luptă solidară pentru pace va fi mijlocul cel mai bun de consolidare a Ligii Națiunilor“.

*Ocupându-se, în altă ordine de idei, de atmosfera care domină în masele populare italiene, Carol Radek spune:*

„Unele ziare burgheze afirmă că presa italiană a reușit să provoace sentimente războinice în masele populare

„Pentru Londra, chestiunea aceasta este limpede. Pentru statele balcanice, angajarea Italiei în Africa, însemnează că politica Italiei față de ele va suferi o schimbare. Belgradul dorește fără nicio îndoială ca Italia să se angajeze. Se teme în schimb că în cazul unei victorii în Abisinia, Italia întărită va reveni de bună seamă în Balcani. Aici, Iugoslavia este mai de grabă de partea Angliei și privește cu ochi răi flirtul franco-italian. Praga, în schimb, se apropie de Roma, influențată fiind de atitudinea antirevizionistă a Urbei Eterne. Această deosebire de vederi dă naștere la unele fricțiuni în sânul Micii Înțelegeri, fricțiuni resimțite în cursul conferinței dela Bled.

„Pentru Praga și București, chestiunea austriacă continuă să rămână principală, pentru Iugoslavia, chestiunea Italiei însăși.

„Impiedecarea războiului de către Societatea Națiunilor însemnează pentru Cehoslovacia și România „salvarea“ Vienei; pentru Iugoslavia, o nouă angajare a Italiei în Balcani“.

**KURJER PORANNY** din 9 Septembrie publică o corespondență specială din Sofia, semnată W. Seizow, sub titlul „Lipsa de armonie a intereselor Micii Înțelegeri“, și în care printre altele scrie:

„Idea principală care a dus la înființarea Micii Înțelegeri a fost năzuința de a menține statu-quo în Europa Centrală. Fără îndoială că în această privință există o deplină armonie între Iugoslavia, Cehoslovacia și România. Dar aceste state sunt oare ele gata să se opună — cu arma în mână — oricăror încercări de a se clătina actualele stări de lucruri în Europa Centrală? Este îndoelnic să se răspundă în mod afirmativ la această întrebare. Nu putem fi de exemplu siguri dacă Iugoslavia va fi dispusă să recurgă la arme în cazul când Germania ar încerca realizarea Anschluss-ului, fapt care ar constitui un pericol de moarte pentru Cehoslovacia. Și aceasta nu numai din cauza că Iugoslavia este interesată la menținerea raporturilor bune în chestiuni economice cu Germania, dar și din cauza că ea preferă Anschluss-ul unei Austrii independente, dar supusă influenței italiene.

„De asemenea nu se poate ști dacă România ar fi dispusă să lupte cu Germania în cazul când aceasta ar declara că anexează Austria.

„Mai există încă o chestiune importantă în care lipsa de armonie între Iugoslavia, Cehoslovacia și România, este mai mult decât evidentă. Cu toată puternica presiune exercitată de Praga și București, guvernul dela Belgrad a refuzat și de astădată reluarea raporturilor diplomatice cu U. R. S. S.“.

#### Presa austriacă.

*In-numărul din 11 Septembrie* WIENER WIRTSCHAFTSWOCHE publică sub titlul: „Pace în Basiful Dunării“, un articol semnat de dr. Alexander Pethö, redactor șef al ziarului „Magyarság“. Autorul scrie:

„Puterile apusene latine fac acum încercări serioase pentru a uni popoarele dunărene. Fie că realizarea acestei idei se va produce sub numele de confederațiune dunăreană sau altă denumire, cert este că trebuie să se pună în armonie diferitele interese întemeiate pentru ea acest Pact Danubian să fie vital și durabil.

„Nici Austria și nici Ungaria nu se pot preta a fi material de clădire pentru o construcție în care ar putea juca eventual un rol preponderent un grup slavo-român.

„În cazul când Ungaria va avea soarta să găsească închise porțile care duc la o vieață demnă, atunci ar fi mai bine să aleagă rolul modest de alipire de un popor mare“.

#### Presa maghiară.

**MAGYARSAG** din 10 Septembrie relatează că la o serbare dată în localitatea Vasalja, fruntașul legitimist ungar, contele Anton Sigray, în cuvântarea sa, printre altele, a spus următoarele:

„Dacă ne întrebăm cum se face că față de nedreptatea comisă contra Ungariei — prin tratatul de pace dela Trianon, și care este evidentă pentru toată lumea — până acuma nu am putut obține nimic, aceasta se explică prin faptul că, cu toate posibilitățile prevăzute chiar în tratatele de pace, pretențiunile revizioniste ale maghiarimii nu am putut să le încadrăm deocamdată în sfera de interese a politicii europene.

„Totuși, ori cum s'ar contura situația de politică externă și ori cât de amenințătoare ar fi izbucnirea războiului Italo-Abisinian, soluționarea problemei bazinului dunărean rămâne mereu o chestiune de actualitate a politicii europene. Dacă revizuirea nu o putem încadra în programul politicii generale europene, atunci ideea restaurării, pe care astăzi au înțeles-o și marile puteri, poate fi perfect armonizată cu politica de pace a națiunilor occidentale, căci bărbaii de Stat, conducători, văd din ce în ce mai clar că independența Austriei nu poate fi asigurată altfel decât prin restaurația habsburgilor. Dar această restaurare, în sine, nu poate fi decât un simptom de tranziție, dacă nu o va urma și restaurația ungară și dacă cele două țări nu se vor fortifica reciproc, politicește și economicște. Vrem restaurația, nu în interesul și nici în contra unor grupări de puteri, ci utilizând politica pacifistă a marilor puteri, în interesul cauzei maghiare, vrem să servim, în prima linie, interesele de viitor ale națiunii maghiare și apoi asigurarea păcii europene.

„Deci nu marile puteri trebuie să cedeze față de Mica Înțelegere, adversara dârză a restaurației, ci aceasta va fi nevoită să-și schimbe atitudinea și să adere la concepția marilor puteri care servește cauza păcii.

„Restaurația ar pune capăt odată și pentru totdeauna străduințelor dictatoriale, pe care guvernul actual, deși le reneagă, totuși, sub forma de lozinci și măsuri importate din străinătate, le aplică fără încetare.

„Suntem dispuși a colabora cu ori cine care dorește să servească libertatea poporului maghiar și adevăratul constituționalism maghiar și în acest fel dorim să obținem pentru maghiarime posibilitatea de a dispune liberă de completarea tronului, ceea ce în mod firesc nu poate avea altă consecință decât restaurarea legală a regalității“.

*În încheiere, oratorul a spus că adevărata unitate națională maghiară nu va putea fi realizată decât prin restaurarea legală a regalității.*

## ALEGERILE DIN POLONIA.

Presă polonă.

*Alegerile parlamentare care s'au desfășurat în Polonia rețin, cum era natural, atențiunea ziarelor polone:*

**EXPRESS PORANNY** din 10 Septembrie scrie:

„Alegerile actuale scot în relief o lipsă de solidaritate a minorităților în raport cu Statul. Acei care ar trebui să fie energie înfierăți, sunt acei care au desfășurat o activitate cu adevărat criminală în unele regiuni ale țării și în special în voevodatele Varșoviei și Poznației.

„Această acțiune a degenerat în ridicări de baricade și în vărsări de sânge. Din nou partidul care a cauzat moartea primului-prezident al Republicii a vorbit cu tot instinctul său anarhic.

„Trebuie, în cele din urmă să se smulgă masele fari-seismului de pe fața acestor persoane care nu încetează să vorbească de legalitate, și sub mantaua etico-creștină, acuză toată lumea de imoralitate, în timp ce ei însăși violează principiile cele mai elementare ale eticii unei vieți colective și pun în mâinile acelor pe care i-au sedus materiile explozibile, bastoane și alte arme.

„Ceea ce a fost permis acestor oameni conduși de o ură oarbă, nu are nimic comun cu o campanie electorală. Se impune aplicarea dispozițiilor codului penal pentru astfel de acțiuni criminale“

**Oficiosul guvernului GAZETA POLSKA** din 11 Septembrie comentând rezultatele recentelor alegeri pentru Dietă, constată că abținerea mai mare dela vot, în actualele alegeri, în comparație cu alegerile anterioare, are la bază mai multe motive.

Pe de o parte numeroși alegători au crezut că e de prisos să voteze, știind stabilitatea regimului asigurată și confundând noțiunea de stabilitate cu cea de imobilitate. Pe de altă parte, absența oricărei propagande electorale a făcut ca alegerile să fie private de caracterul spectaculos obișnuit până acum.

E de remarcat apoi propaganda în vederea abținerii dela vot, făcută de opoziție, compusă ea însăși din elemente deosebite și asociate numai în vederea unei acțiuni negative.

Analizate, din punct de vedere al cifrelor, rezultatele alegerilor dovedesc că conștiința cetățenască și noțiunea intereselor Statului sunt în plin progres.

Opoziția, adaugă ziarul, își va da seama, în dauna ei, că fuga din fața responsabilității, chiar din fața unei lupte inegale, are drept singură consecință neantul vieții politice.

„Viața nu întârzie și nu-i așteaptă pe cei absenți. În câțiva ani, opoziția, mirată, va constata cu spaimă că nu mai este loc pentru ea în lume, lume de care nu a încetat a-și bate joc.

„În ceea ce ne privește, încheie GAZETA POLSKA, alegerile pentru Dietă dovedesc că de acum înainte întreaga sarcină a responsabilității în Stat va cădea asupra celor care au luat parte la efortul comun“.

**Oficiosul conservatorilor CZAS** din 11 Septembrie referindu-se la participarea la vot, polemizează cu opoziția, subliniind că numărul redus al votanților nu se datorește influenței campaniei opoziționiste, precum se pretinde, ci faptului că o mare parte a cetățenilor nu crede că participarea la vot ar putea să aibă consecințe pentru țară și de aceea se mărginește la un rol de observație, neluând parte activă la viața politică a țării.

Ziarul continuă apoi:

„Dacă motivul abținerii a fost lipsa de speranță și posibilitatea influențării vieții actuale, aceasta nu este vina opoziției, ci a partidului guvernamental. Acest partid a știut și știe să guverneze, continuă ziarul, poate să se laude cu multe opere și numeroase succese, însă cu toate acestea succese n'a reușit să realizeze un contact mai puternic cu colectivitatea.

„Păstrarea acestui contact, atragerea puterii opiniei publice spre viața Statului, formarea consolidării, a fost problema „Blocului Neutr“. Acest bloc a făcut servicii însemnate pe terenul parlamentar. Însă, ca organizator, el a căzut la examen. Organizarea pe teren a blocului n'a corespuns așteptărilor. Lipsa de organizare a blocului a provocat în mare măsură abținerea cetățenilor dela vot“.

**Ziarul opoziționist WARSZANSKI DZIENNIK NARODOWY** din 10 Septembrie, scrie:

„Plebiscitul mut care a avut loc în ziua de 8 Septembrie, este foarte semnificativ. El are o semnificație mai mare decât raporturile cu guvernul care a condus alegerile. El constituie un protest mut împotriva celor ce guvernează țara“.

*Ziarul declară că organizația opoziționistă prevedea un rezultat mai bun pentru lagărul guvernamental, și adaugă:*

„Ne-am obișnuit să ținem seamă de oportunismul oamenilor, care depind într-o măsură sau alta, sau sunt legați de actualul sistem guvernamental.

„Pesimiștii au presupus că această tristă descoperire a scăderii morale a cetățenilor va impune caracterul alegerilor din ziua de 8 Septembrie.

Au încercat o deziluzie, numărul oportuniștilor și a oamenilor fricoși s'a micșorat extraordinar.

„Abținerea dela votare este un act politic de o mare însemnătate, ale cărei consecințe nu vor întârzia să se arate“.

**Organul socialist „ROBOTNIK“** din 11 Septembrie, sub titlul: „O experiență care n'a reușit“ și sub alt titlu: „Nu votăm“, publică un articol în care spune între altele:

„Experiența n'a reușit. Țara n'a primit și n'a acceptat alegerile. Experiența n'a reușit din niciun punct de vedere. Preziceau bine ziarele înainte de alegeri. Țara a răspuns la toate acestea în ziua de 8 Septembrie, printr-o indiferență supărăcioasă. De sigur o altă ăle de luptă trebuie neapărat aleasă, conchide ziarul.

**KURJER PORANNY** din 10 Septembrie, sub titlul: „Despre ce vorbesc alegerile“, publică un articol în care, după ce se face o paralelă cu alegerile din 1928 și 1930, se afirmă:

„În mersul actualelor alegeri s'a constatat faptul că un mare număr de cetățeni n'a fost orientat nici în ce privește caracterul lor și n'a ținut seamă de faptul cine are dreptul de vot. Chiar pentru o mare parte din intelectuali, alegerile pentru Camera au fost confundate cu acelea pentru Senat. Ceea ce se petrece însă în straturile populației mai puțin luminată, ar fi greu de descris.

„În aceste condițiuni rezultatul numeric a ultimelor alegeri este într'adevăr impunător.

Dacă cu toate acestea și în ciuda boicotului dema-

gogiei și a condițiilor atmosferice dezastruoase, aproape 50 la sută din cetățeni au mers la urne, iată dovada cea mai bună a maturității politice a țării noastre“.

*Organul opoziționist din Cracovia, ILUSTROWANY KURJER CODZIENNY, din 12 Septembrie, sub titlul: „Alegerile pentru Ieim în focul comentariilor presei“, scrie următoarele:*

„Precum era de prevăzut principalul subiect pentru comentariile presei după alegeri a fost numărul prea mic al votanților. Presa opoziționistă a tuturor organizațiilor vede în aceasta un succes al tacticei boicotului față de alegerile partidului guvernamental.

„Presă guvernamentală în schimb face comparație cu cifrele obținute în alegerile precedente din 1930, ajungând la concluzia că puterea și influența partidului guvernamental e în creștere“.

*GAZETA POLSKA din 14 Septembrie scrie:*

„Primul lucru asupra căruia atragem atenția este siguranța opiniei publice în completa stabilitate a situației politice din țară.

„Noțiunea așa de mult nutrită de propaganda isterică a partidelor politice conservă unele elemente care nu înțeleg o acțiune politică fără excese și agitații.

„Există mulți cetățeni care își spun: eu n'am nicio putere ca să salvez țara dela catastrofă și n'am nicio speranță de a răzbate prin porțile paradisiului. Nu-mi rămâne decât să stau liniștit. Mulți dintre aceștia care niciodată nu au fost împinși spre urne decât de nervozitate, de data aceasta s'au abținut“.

*EXPRES PORANNY din 14 Septembrie, ocupându-se în special de alegerile pentru Senat, scrie:*

„Senatul devenise într'o măsură oarecare a doua ediție a Dietei și nu s'ar deosebi cu nimic, dacă n'ar avea părul alb al bătrânilor săi membri.

„Aceasta pentru că Senatul n'a putut să joace niciun rol serios. Trebuia curmat răul creat prin vechea Constituție și vechiul sistem electoral, în numele principiilor democratice adoptate din țările occidentale.

„In locul celor două Diete, una prea tânără și alta prea bătrână, trebuiau înființate o dietă și un Senat, fiecare din ele având condițiuni proprii de existență“.

*POLSKA ZBROJNA din 13 Septembrie întreabă:*

„Cine n'a votat? Acei care nu-și dau seama de esențiala transformare a Statului. Alegerile pentru Dietă trebuiau să însemne punerea în aplicare a noii Constituții“.

#### Presă franceză.

*JOURNAL DES DÉBATS, din 10 Septembrie 1935, constată că rezultatele alegerilor din Polonia constituie în mod evident un eșec, cel puțin moral pentru oamenii care dețin puterea în Polonia. Acest lucru nu înseamnă că ar fi actualmente amenințați mai ales din cauză că opoziția este foarte dispartă.*

*Ei au primit astfel un serios avertisment. Va fi foarte interesant de văzut ce caz vor face de acest rezultat și cum va evolua, în lunile ce vor urma, politica internă a Poloniei.*

*L'AUBE din 10 Septembrie 1935, comentând alegerile polone, spune că ele se anunță ca un dezastru pentru guvern și se întreabă cum vor reacționa d-nii Slavek și Beck în fața dezaprobării pe care au primit-o dela opinia publică.*

„Vor căuta ei — adaugă ziarul — să se mențină cu orice preț, la nevoie prin teroare?“

„O remaniere ministerială n'ar putea fi suficientă pentru a aranja lucrurile.

„Lecția de duminică este că dictatura mareșalului Pilsudski a murit cu el și că mareșalul nu poate fi înlocuit cu un brelan de coloneli“.

*LA RÉPUBLIQUE din 10 Septembrie consideră că alegerile din Polonia vor avea consecințe importante și imediate.*

„Se caută, la Varșovia, serie LA RÉPUBLIQUE, să se ascundă importanța eșecului suferit de guvern, susținându-se că această înfrângere nu vizează decât legea electorală însăși.

„In realitate întreaga politică a blocului guvernamental și a „colonelilor“ a fost aceea care a fost condamnată.

„Câtă vreme Pilsudski trăia, prestigiul de care se bucura permisesse dictaturei pe care o instituise să se mențină fără prea mare greutate, dar acum când dânsul a dispărut, poporul polon, cu toată opresiunea, a arătat colonelului Beck că nu aprobă nici politica sa internă, nici pe cea externă.

„Dacă diriguitorii polonezi nu voesc să țină seama de acest avertisment, ei s'ar expune, de sigur, la unele neplăceri destul de usturătoare“.

*In editorialul din 11 Septembrie LE TEMPS scrie:*

„Acum când mareșalul Pilsudski nu mai există pentru a impune regimul pe care îl considera necesar dezvoltării vieții naționale, succesorii săi vor avea, de sigur, multe greutăți pentru a asigura continuitatea unei politici care a fost mai ales aceea a unui erou național, dar care lovește violent principiile de libertate și de democrație ce stau la baza evoluției poporului polonez. E greu de suprimate aceste principii printr'o trăsătură de condeiu din viața unei mari națiuni care are o înaltă conștiință a sacrificiilor pe care le face pentru dezvoltarea existenței sale independente“.

#### Presă germană.

*KÖLNISCHE ZEITUNG din 9 Septembrie publică un comentariu asupra noilor alegeri din Polonia.*

„Lipsa de participare e frapantă și elocventă“, afirmă ziarul:

„Întreaga țară știa că această alegere nu putea aduce nicio schimbare în politica guvernului și mai puțin o schimbare de regim. Adevărata opoziție a vechilor partide parlamentare n'a participat la vot, ei dimpotivă a pretins boicotul.

„Tabăra guvernamentală a luptat mai puțin pentru candidații săi decât pentru participarea la alegeri. De oarece la alegerile parlamentare anterioare s'au înregistrat 25—35% nevoțanți, opoziția n'ar avea nevoie decât să reție câțiva din cei 25% cu drept de vot pentru a pune pe votanți în minoritate față de nevoțanți. Se pare că numărul celor ce au votat și al celor ce s'au abținut aproape se balansează; față de mai înainte, în orice caz, numărul nevoțanților a crescut“.

*Relevând împiedecarea propagandei opoziției și numărul irevelant al celor aleși din partea opoziției nesolidarizate cu nevoțanții, ziarul semnalează și diferite fronturi, formate în sânul blocului guvernamental.*

„Lupta dintre aceste fronturi s'a manifestat mai vizibil decât cea dintre guvern și opoziție“.

*Ziarul termină cu următoarea considerație:*

„S'a arătat că blocul guvernamental alcătuit din di-

ferite elemente, e un instrument de ajutor al conducătorilor Pilsudkiști.

„Puterea acestor Pilsudkiști nu se reazămă pe acest bloc, ei pe faptul că dispun de armată, de poliție și de întregul aparat de Stat, și astfel și luptele electorale n'au adus nicio atingere bazelor puterii lor. Acestea rămân cu totul în afară din cauză în campania electorală poloneză“.

KÖLNISCHE ZEITUNG din 10 Septembrie revine asupra alegerilor din Polonia și subliniind din nou importanța neparticipării la vot a unui însemnat număr de votanți, adaugă:

„Populația Poloniei s'a declarat contra noii legi electorale, căci dacă participarea la alegerile anterioare a fost de 70%, iar la alegerea din 1930, 74,8%, Duminică trecută n'a fost decât 46,5%, adică cu 28,3% mai puțin“.

Ziarul contestă mai departe scuzele guvernului că ar fi fost timpul defavorabil și se miră de faptul că din cele 7.575.861 voturi pentru guvern, niciunul n'a fost anulat.

BÖRSEN ZEITUNG din 14 Septembrie publică o corespondență din Varșovia, intitulată: „Ordine nouă în

Polonia“, în care se comentează noul aspect pe care-l capătă Polonia, conform Constituției celei noi. Ziarul relevă faptul că atât Camera cât și Senatul vor avea ca puncte de sprijin oameni de încredere ai regimului, afară de seria de reprezentanți minoritari dintre care 19 sunt Ucrainieni.

Față de neparticiparea la vot a celor cu drept de vot, ziarul nu crede că din faptul că doar o treime a votat, ar reieși un vot de încredere pentru opoziție, sau o respingere a guvernanților de azi. „Mai degrabă — adaugă ziarul — trebuie văzut în aceasta un semn de largă indiferență față de un sistem electoral impopular“.

„Chiar și guvernamentalii nu consideră sistemul actual decât drept „un experiment de care e răspunzător primul ministru Slawek.

În legătură cu aceasta — adaugă ziarul — a făcut impresie faptul că atât președintele Republicii, cât și inspectorul general al armatei au părăsit Varșovia în ajunul alegerii. Toate acestea ar fi un indiciu de schimbare a primului ministru. Șanse ar avea profesorul Bartel, fost prim-ministru. Colonelul Slawek, ar urma să fie numit mareșal al Seimului, păstrându-se tradiția lui Pilsudski.

## PROBLEMA RESTAURĂRII MONARHICE ÎN GRECIA.

### Presa franceză.

LE TEMPS, în editoriatul său din 12 Septembrie se întreabă, care sunt motivele care au determinat pe d. Tsaldaris să se pronunțe atât de categoric pentru restaurarea monarhiei, acum când în calitate sa de președinte al Consiliului, mentalitatea se impunea lui până la ora plebiscitului?

„Orice ar fi, spune LE TEMPS, mesajul d-lui Tsaldaris creează la Atena o situație fără precedent. Șeful guvernului pronunțându-se pe față pentru restaurarea monarhiei, poziția d-lui Zaimis, președintele Republicii, devine dificilă și nu suntem surprinși dacă șeful Statului voeste să renunțe la înaltele sale funcțiuni.

„E de dorit, încheie ziarul parizian, ca în interesul poporului grec și conform chiar dorinței fostului rege al Greciei ca organizarea plebiscitului să fie înconjurată de garanțiile necesare pentru a da afirmării voinței populare, întreaga autoritate pe care o reclamă o schimbare de regim efectuată cu consimțământul marelui majorității a națiunii“.

D. Pierre Bernus, în JOURNAL DES DÉBATS din 12 Septembrie, spune în concluzia unui articol care se ocupă de evenimentele din Grecia, că de acum înainte chestiunea regimului din această țară intră în faza sa decisivă:

„Nu avem a interveni, declară ziarul francez, într'o afacere pe care poporul grec este liber de a o aranja, după cum va voi, dar unele amintiri dureroase nu pot fi uitate și avem dreptul să ne exprimăm dorința, în caz că Regele George, ar reveni pe tron, să nu se inspire de exemplul tatălui său Constantin“.

### Presa engleză

Ziarele TIMES, MANCHESTER, GUARDIAN și NEWS CHRONICLE din 10 Septembrie relatează amănunțit

evenimentele din Grecia, presiunea făcută asupra d-lui Tsaldaris, pentru a-l decide să se pronunțe pentru restaurare, precum și mișcarea unei părți a armatei care vrea restaurarea prin forță, fără a mai aștepta plebiscitul.

TIMES din 11 Septembrie exprimă oarecare temeri în ce privește consecințele imediate ale proclamației către poporul grec, a d-lui Tsaldaris, președintele Consiliului de Miniștri.

TIMES crede că această proclamație „va determina noi turburări în Grecia, care a suferit destul până acum din cauza luptelor politice“.

DAILY TELEGRAPH din 11 Septembrie exprimă îndoiala că restaurarea monarhică în asemenea condițiuni ar putea aduce o adevărată pace internă.

„Nu este de loc surprinzător însă — adaugă ziarul — ca un popor obosit de atâtea frământări să-și întoarcă privirile spre monarhie, ca să încerce de a scăpa de dificultățile interne care au secătuit neconținut această țară“.

MANCHESTER GUARDIAN din 12 Septembrie constată că în vechea Eladă ca și astăzi în Grecia, dictaturile au fost de scurtă durată. Ziarul adaugă că plebiscitul nu are scopul de a arăta adevărata dorință a poporului elen, ci acela de a produce majoritatea dorită pentru a da restaurării aparența unei popularități:

„Dacă restaurarea va fi un bine sau un dezastru pentru Grecia, adaugă ziarul, depinde exclusiv de caracterul Regelui.

„Numai dacă el va pune capăt persecuțiilor republicanelor, va putea să-și salveze tronul și să evite războiul civil, care amenință într'una Grecia“.

Presa polonă.

WARSZAWSKI DZIENNIK NORODOWY, din 15 Septembrie, sub titlul: „Dela dictatură către monarhie în Grecia“, scrie următoarele:

„Influența lui Tsaldaris și a partizanilor săi este prea mare pentru ca republicanii să mai poată avea șanse. Trecerea lui Tsaldaris în lagărul monarhiștilor este triumful generalului Condylis.

„Chiar după această pronunțare, Tsaldaris nu prea se grăbea să fixeze ziua plebescitului, fapt care a provocat o mișcare împotriva sa, fiind învinuit de tendințe dictatoriale.

„Probabil că și monarhiștii au căutat să grăbească plebescitul, văzând că republicanii au început să iasă iar la iveală. La o ședință, premierul a fost silit să ia o decizie.

„Restaurarea, scrie în concluzie ziarul, nu va schimba politica externă a țării, însă nu se poate spune nimic în ce privește liniștea internă“.

Presa bulgară.

UTRO din 12 Septembrie, sub titlul „Incordarea politică din Grecia“, publică un articol sub semnătura d-lui prof. Ghenov, în care examinează situația politică a Greciei în ultimii ani și comentează originea ultimelor evenimente politice. Intre altele, scrie:

„Neliniștea Greciei în fața plebescitului, a cuprins și cea mai mare parte a armatei. Partizanii monarhiei nu vor să aștepte votul poporului prin plebescit, ei, în nerăbdarea lor, vor să forțeze lucrurile. Astfel, încât și armata și opinia publică sunt preocupate de problema regimului; divergențele fiind așa de profunde, încât amenință iar cu răscoală, ele nu vor înceta chiar după înapoierea Regelui George.

„Insuși plebescitul este compromis. Opoziția crede că în situația actuală, alegerile vor fi falsificate.

„Față de această stare de lucruri, d. Tsaldaris, ca un bun patriot și un diplomat iscusit, dorește să salveze decizia legală în ce privește plebescitul, pentru că își dă seamă că e o mare diferență între răsturnarea unei monarhii prin lovitură de Stat și cea cerută de popor.

„Pentru prestigiul, puterea și liniștea viitorului Rege, este neapărată nevoie de plebescit.

„Deși față de împrejurările actuale premierul Tsaldaris s'a pronunțat pentru monarhie, asigură totuși că guvernul va ține seamă, cu toată atenția, de voturile poporului.

„Însă în fața agitațiilor și în special a efervescenței ofițerilor monarhiști, va fi foarte greu să aducă la bun sfârșit plebescitul, din care cauză opoziția dă semne din ce în ce mai evidente a unei enervări.

„Toate acestea arată, conchide ziarul, că Grecia trece printr'o nouă eriză, care ar putea să-i aducă rezultate surprinzătoare“.

Presa greacă.

*Polemica dintre ziarle republicane și cele regaliste a continuat, luând în ultimul timp o formă dintre cele mai violente.*

*În fiecare zi coloanele presei liberale (venizeliste) sunt pline de articole în care ideea restaurării este combătută cu vehemență, iar unele din aceste articole sunt adevărate filipice la adresa membrilor fostei dinastii din Grecia. Presa regalistă scoate în relief relele și nesiguranța în care se sbate statul și poporul ellen și atribuie această stare de lucruri lipsei de autoritate a regimului republican.*

*Accastă presă atacă violent pe șefii partidelor republicane și în special pe d-l Venizelos calificându-l, „capul tuturor relelor“, „demonul rău al Greciei“, etc.*

*Declarațiile d-lui prim-ministru Tsaldaris, prin care premierul grec se declară fășiș pentru regimul monarhic, trecând în rândurile propovăduitorilor restaurării; această „eșire din neutralitate“, care — după cum reamăsim și ziarele venizeliste — „a făcut să sporească probabilitățile reînțoarcerii regelui George pe tronul Elladei“, a făcut ca lupta dintre cele două grupări să capete un caracter și mai acut.*

*Plebescitul continuă a fi combătut de ziarele republicane, cari susțin că „a spera într'o imparțialitate a guvernului este o utopie“, pe când toată presa regalistă reclamă cu insistență plebescitul, în afară de unele cotidiane cari susțin că plebescitul nu mai are niciun rost, „sentimentele majorității poporului ellen fiind cunoscute, acum“, și cer chemarea urgentă în Grecia a regelui, „spre a se pune capăt haosului politic intern“.*